

Žrtve između bezbednosti, ljudskih prava i pravde: lokalni i globalni kontekst

Knjiga apstrakata

Viktimološko društvo Srbije

011/63 03 022

011/22 88 040

065/5486421

vdsrbija@gmail.com

www.vds.org.rs

Beograd, 30. novembar i 1. decembar 2017. godine

Taso Deljković Alma
[Alma.Taso-
Deljkovic@sudbih.gov.ba](mailto:Alma.Taso-Deljkovic@sudbih.gov.ba)

Vasiljević-Prodanović Danica
vp.danica@gmail.com

Vilić Vida
vila979@gmail.com

Watkins Jelena
jelena.watkins@gmail.com

Žunić Natalija
natalija@prafak.ni.ac.rs

Osma godišnja konferencija Viktimološkog društva Srbije

*Žrtve između bezbednosti, ljudskih prava i
pravde: lokalni i globalni kontekst*

Knjiga apstrakata

Beograd, 30. novembar i 1. decembar 2017. godine

Mihić Svetlana
svetlanamihić@vojvodina.gov.rs

Milosavljević-Đukić Ivana
ivana.djukic@czodo.rs

Mirčić-Čaluković Gorjana
gogamc@yahoo.com

Mršević Zorica
zorica.mrsevic@gmail.com

Nikolić Jasmina
[vdsrbija@gmail.com](mailto:vd Srbija@gmail.com)

Nikolić-Ristanović Vesna
vnikolicristanovic@gmail.com

Normil-Skakavac Nadjhia
normil@vsu.edu

Pantelić Stana
jasmina.puhaca@mup.gov.rs

Papamichail Stella
stylpapa@yahoo.gr

Paraušić Ana
parausicana@gmail.com

Parmentier Stephan
Stephan.Parmentier@law.kuleuven.be

Paunović Nikola
dzoni925@gmail.com

Peovska Nataša
natasa.akademija@yahoo.com

Peskova Martina
MPeskova@iksp.justice.cz

Petrevska Ivana
ipetrevska@yahoo.com

Petrevska Ljupka
ljupka.petrevska@fpp.edu.rs

Radetić-Lovrić Sanja
sanja.radetic-lovric@gmail.com

Radović Ivana
ir@astra.rs

Reiter Axelle
Axelle.Reiter@eui.eu

Šaćiri Bejan
bejansaciri@yahoo.com

Savić Neda
neda.savic.8@gmail.com

Shechory Bitton Mally
mally@bezeqint.net

Stanković Vladan
vladan.stankovic@fpp.edu.rs

Stevković Ljiljana
stevkoviclj@gmail.com

Šugman Stubbs Katja
katja.sugman@pf.uni-lj.si

Tankosić Bojana
bojanatankosic@yahoo.com

Tankosić Tanja
Tanja.Tankosic@sudbih.gov.ba

Lista izlagača-izlagačica

Adžajlić-Dedović Azra aadzajlic@fkn.unsa.ba	Đurić Slađana djuricsladja@gmail.com
Artinopoulou Vasiliki vasiliki.artinopoulou@panteion.gr	Franko Katja katja.franko@jus.uio.no
Baćanović Oliver bacanovicoliver@gmail.com	Gerginova Tatjana tanjagerginova@gmail.com
Badalić Vasja vasja.badalic@gmail.com	Groenhuijsen Marc M.S.Groenhuijsen@uvt.nl
Bajpai Girja Shankar registrar@nludelhi.ac.in	Hidanović Sabina sabina.hidanovic@undp.org
Batrićević Ana a.batricevic@yahoo.com	Ignjatović Tanja tanja@azc.org.rs
Bobić Aco acobbcc@gmail.com	Ivanković Aleksandra a.ivankovic@victimsupporteurope.eu
Branković Đundić Maja maja.djundic@undp.org	Jager Matjaž matjaz.jager@pf.uni-lj.si
Bulatović Aleksandra abulatovic@sezampro.rs	Judith Abulafia abulafiajudith@gmail.com
Bulatović Marija mmbulatovic@gmail.com	Lola Ninković Olga olgalola.ninkovic@pravosudje.ba
Buljević Jadranka jadranka.buljevic@ns.os.sud.rs	Macanović Vanja vanja@azc.org.rs
Ćopić Sanja sanja.copic011@gmail.com	Matić Željko zmatic03@gmail.com
Coscas-Williams Beatrice law@beacw.com	McCabe Kimberly mccabe@lynchburg.edu
Dokmanović Mirjana mirjana.dok@gmail.com	

VIII godišnja konferencija Viktimološkog društva Srbije *Žrtve između bezbednosti, ljudskih prava i pravde: lokalni i globalni kontekst* Beograd, 30. novembar i 1. decembar 2017. godine

PROGRAM

I dan (30. novembar 2017. godine)

09.30 – 10.00   **Registracija učesnika**

10.00 – 11.30   **Plenarna sesija 1: Dvadeset godina zalaganja Viktimološkog društva Srbije za prava žrtava u Srbiji: društveni kontekst, izazovi, rezultati i pogled u budućnost**

Moderator: prof. dr Slobodan Savić

- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Viktimologija i pokret za prava žrtava u Srbiji i mesto i uloga Viktimološkog društva Srbije u njihovom razvoju*
- Dr Sanja Ćopić, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Unapređenje položaja žrtava u Srbiji: Na empirijskim dokazima zasnovana zalaganja Viktimološkog društva Srbije za izmene zakona i prakse*
- Jasmina Nikolić, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Zalaganje za podizanje svesti o pravima i potrebama svih žrtava u Srbiji: Razvoj službe VDS info i podrška žrtvama*
- Aleksandra Ivanković, Evropska podrška žrtvama, Belgija: *Budućnost podrške žrtvama u Srbiji: Na putu ispunjenja uslova iz EU Direktive o pravima žrtava*

11.30 – 12.00   **Pauza i poster prezentacije**

12.00 – 14.00   **Plenarna sesija 2: Žrtve između bezbednosti, ljudskih prava i pravde**

Moderatorica: prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović

- Prof. dr Marc Groenhuijsen, Pravni fakultet, Univerzitet u Tilburgu, Holandija: *Veza između konceptata bezbednosti, ljudskih prava i pravde: Viktimologija u okruženju koje se brzo menja*
- Prof. dr Katja Franko, Odeljenje za kriminologiju i sociologiju prava, Univerzitet u Oslu, Norveška: *Globalna (ne)sigurnost i nejednakost žrtava*
- Prof. dr Stephan Parmentier, Pravni fakultet, Katolički univerzitet Leuven, Belgija: *Naknada štete žrtvama nakon nasilnih konflikata: Kako ih shvatiti ozbiljno?*

Zakon o pravima žrtava krivičnih dela– Tri godine primene

Martina Peskova

Institut za kriminologiju i socijalnu prevenciju i Karlov univerzitet u Pragu, Češka Republika

U Češkoj je 2013. godine usvojen Zakon o pravima žrtava krivičnih dela, koji žrtvama krivičnih dela daje različita prava (kako novodefinisana, tako i proširivanje već postojećih prava) i obezbeđuje zalaganje za pojedinačne žrtve da ostvare ta prava na sudu. Ovim je Češka postala jedna od država koja pruža unapređenu zaštitu žrtvama, koja je zagarantovana zakonom. Jedno od osnovnih prava bilo je pravo na besplatnu stručnu pomoć za sve žrtve krivičnih dela, koju pruža više organizacija, koje je Ministarstvo pravde imenovalo za izvršioce ovog prava. U ovom kvalitativnom istraživanju pokušala sam da ispitam kako je Zakon prihvaćen u praksi ovih organizacija. Cilj je bio da se naglase nedostaci u implementaciji ovog Zakona i predlože mogući pravci za poboljšanje, kao i da se podele iskustva u praksi u okviru zajednice pružalaca pomoći za žrtve kriminaliteta. Poster pokazuje ključne nalaze kvalitativnog istraživanja, koje je obuhvatilo 30 intervju sa predstavnicima organizacija koje aktivno primenjuju Zakon o pravima žrtava krivičnih dela u svakodnevnoj praksi. Ovo istraživanje je prva gruba procena primene Zakona.

- Prof. dr Vasiliki Artinopoulou, Panteion Univerzitet društvenih i političkih nauka u Atini, Grčka: *Obuka policije o potrebama žrtava rodno baziranog nasilja - Projekat PROTASIS*

14.00 – 15.00   **Pauza za ručak**
15.00 – 16.30   **Tematske sesije**

Tematska sesija 1: Pomoć, podrška i zaštita žrtava

Radni jezik: engleski

Moderatorica: dr Sanja Čopić

- Dr Abulafia Judith, Ashkelon Academic koledž i Be'er Ya'akov centar za mentalno zdravlje, Izrael: *Percepcija terapeuta o seksualno zlostavljanim odraslim muškarcima*
- Prof. dr Mally Shechory-Bitton, Odeljenje za kriminologiju, Univerzitet Ariel, Izrael: *Uvid u svet zlostavljanih ortodoksnih jevrejskih žena koje su živele u skloništu*
- Dr Beatrice Coscas-Williams, Pravni fakultet, Bar-Ilan Univerzitet, Izrael: *Uloga žrtve u procesu medijacije u krivičnom postupku u Izraelu: Usporedni aspekti*

Tematska sesija 2: Primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici u Srbiji

Moderatorica: Jasmina Nikolić

- Gorjana Mirčić-Čaluković, zamenica javnog tužioca upućena u Ministarstvo pravde RS, Srbija: *Javni tužilac i zaštita žrtava nasilja u porodici u Republici Srbiji*
- Stana Pantelić, Ministarstvo unutrašnjih poslova RS, Uprava kriminalističke policije, Srbija: *Policija i zaštita žrtava nasilja u porodici u Republici Srbiji*
- Maja Branković-Đundić, Ujedinjene nacije-Program za razvoj, Srbija: *Multisektorska zaštita žrtava kroz primenu Zakona o sprečavanju nasilja u porodici*
- Tanja Ignjatović, Autonomni ženski centar, Srbija, Vanja Macanović, Autonomni ženski centar, Srbija: *Izazovi u primeni Zakona o sprečavanju nasilja u porodici u Republici Srbiji*

16.30 – 17.00   **Pauza i poster prezentacije**
17.00 – 18.30   **Tematske sesije**

Tematska sesija 3: Viktimizacija, internet, strah od kriminaliteta i zaštita dece u sudskom postupku

Moderator: Bejan Šaćiri

Rasprostranjenost i struktura *cyberbullying*-a među srednjoškolskom populacijom u Srbiji: Rezultati pilot istraživanja

Željko Matić

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Posljednjih decenija svedoci smo sve bržeg razvoja digitalnih tehnologija i informaciono-komunikacionih sistema. Danas internet predstavlja nezaobilazan aspekt naše svakodnevnice imajući u vidu niz prednosti koje nam pruža. Ipak, on sa sobom nosi i potencijalne rizike kao što je *cyberbullying* kojem su sve više izloženi adolescenti. *Cyberbullying* predstavlja poseban oblik nasilja koji se sprovodi posredstvom kompjutera i mobilnih telefona, a ima za cilj namerno zastrašivanje, vređanje, ponižavanje i/ili povređivanje druge osobe. O značaju ove pojave svedoče i brojna kako domaća tako i strana istraživanja, koja su ukazala na porast ovog tipa nasilja, a naročito među adolescentima koji su u najvećem procentu korisnici interneta. Nalazi relevantnih istraživanja sugerišu da *cyberbullying* zbog svojih specifičnih odlika: veće dostupnosti žrtava, brojnosti aktera, kao i anonimnosti, omogućava duže i kontinuirano maltretiranje, koje može usloviti brojne psihološke poteškoće, kao što je veća sklonost ka depresivnosti, povlačenju ili, pak, suicidalnosti. Takođe, nalazi sličnih istraživanja pokazuju i da postoji rodna nejednakost u pogledu *cyberbullying*-a, te da su osobe ženskog pola češće te koje bivaju žrtve ovog tipa nasilja. Imajući u vidu iznete nalaze, cilj ovog pilot istraživanja bio je da se utvrdi da li je u i kojoj meri na našim prostorima među srednjoškolskom populacijom prisutan *cyberbullying*, kao i da li postoje starosne i rodne razlike u pogledu izloženosti ovom vidu nasilja, a čiji će rezultati biti predstavljeni u ovoj poster prezentaciji. Tokom oktobra 2017. godine sprovedeno je pilot istraživanje na uzorku od 121 ispitanika. Ispitanici su bili učenici od prvog do četvrtog razreda gimnazije „Branko Radičević“ iz Stare Pazove. Podaci su prikupljeni putem ispitivanja, primenom ankete. Dobijeni podaci prikupljeni anketnim putem su pokazali da su devojčice češće bile izložene *cyberbullyingu* i to od strane dečaka. Pokazalo se i da su oba pola u velikoj meri sklona ignorisanju pojave, ali da su ipak devojčice dvostruko spremnije da o ovom problemu govore i pronađu rešenje za razliku od dečaka koji bi radije ćutali i uzvratili istom merom. Pokazalo se i da je među mlađim ispitanicima prisutan progresivan rast učestalosti uznemiravanja, dok kod starijih opada. Naposljetku, rezultati ukazuju i na razlike u pogledu dužine trajanja uznemiravanja kao i samih praksi. Sve ovo do sada izneto ukazuje na to da je ovaj tip nasilja prisutan i kod nas, te da bi dalje napore trebalo usmeriti u pravcu njegove prevencije.

- Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija, Bejan Šaćiri, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Povezanost usredsređene svesnosti (mindfulness-a) i straha od kriminaliteta kod studenata Univerziteta u Beogradu*
- Prof. dr Natalija Žunić, Pravni fakultet Univerziteta u Nišu, Srbija, dr Vida Vilić, Klinika za stomatologiju, Niš, Srbija: *Internet i viktimizacija žena*
- Dr Ivana Milosavljević-Đukić, Prihvatište za urgentnu zaštitu zlostavljane dece pri Centru za zaštitu odojčadi, dece i omladine u Beogradu i Visoka škola socijalnog rada u Beogradu, Srbija, Bojana Tankosić, Ustanove za decu i mlade Dečije selo „Dr Milorad Pavlović“ u Sremskoj Kamenici, Srbija: *Psihološki aspekti razvoja deteta značajni za sudski postupak*
- Prof. dr Sanja Radetić-Lovrić, Filozofski fakultet, Univerzitet u Banja Luci, Bosna i Hercegovina, Olga Lola Ninković, Okružni sud Banja Luka, Odjel za podršku svjedocima, Bosna i Hercegovina: *Jačanje profesionalnih kapaciteta za unapređenjem psihosocijane podrške djeci u krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini: Primjer dobre prakse*

Tematska sesija 4: Službe za podršku žrtvama

Moderatorica: Jasmina Nikolić

- Mr Alma Taso Deljković, UNDP BiH, Bosna i Hercegovina, Sabina Hidanović, UNDP BiH, Bosna i Hercegovina: *Analiza primjene Mehanizma podrške žrtvama/svjedocima u BiH*
- Tanja Tankosić, Sud Bosne i Hercegovina, Odjeljenje za podršku svjedocima, Bosna i Hercegovina: *Značaj istraživanja Transgeneracijske traume i efekti istraživanja*
- Dr Sanja Čopić, Viktimološko društvo Srbije i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Srbija, Jasmina Nikolić, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Službe za žrtve u Srbiji: Rezultati istraživanja*

Poster prezentacije:

- Željko Matić, Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Rasprostranjenost i struktura cyberbullying-a među srednjoškolskom populacijom u Srbiji: Rezultati pilot istraživanja*
- Martina Peskova, Institut za kriminologiju i socijalnu prevenciju i Karlov univerzitet u Pragu, Češka Republika: *Zakon o pravima žrtava krivičnih dela– Tri godine primene*

II dan (1. decembar 2017. godine)

09.30 – 11.00 **Plenarna sesija 3: Žrtve, ljudska prava i globalna nesigurnost**

Moderatorica: dr Sanja Čopić

- Prof. dr Girja Shankar Bajpai, Pravni fakultet, Univerzitet u Delhiju, Indija: *Pravda za žrtve - nova dimenzija u krivičnopravnom sistemu*
- Dr Axelle Reiter, Evropski univerzitetski institut, Italija: *Žrtve terorizma i žrtve borbe protiv terorizma: Zaštita ljudskih prava žrtava u kontekstu globalne nesigurnosti i terorizma*
- Doc. dr Nadjhia Normil-Skakavac, Odeljenje za sociologiju i krivično pravo, Državni univerzitet Virdžinija, Sjedinjene Američke Države: *Teorijska perspektiva krivično-imigracionih zakona u Sjedinjenim Američkim Državama*
- Prof. dr Kimberly McCabe, Odeljenje za kriminologiju, Lynchurg koledž, Virdžinija, Sjedinjene Američke Države: *Internet viktimizacija dece: Istraživanje socijalnog konteksta viktimizacije*

11.00 – 11.30 **Pauza i poster prezentacije**

11.30 – 13.00 **Plenarna sesija 4: Zaboravljene i nevidljive žrtve**

Moderatorica: Jasmina Nikolić

- Prof. dr Matjaž Jager, Institut za kriminologiju na Pravnom fakultetu, Univerzitet u Ljubljani, Slovenija, prof. dr Katja Šugman Stubbs, Pravni fakultet i Institut za kriminologiju na Pravnom fakultetu, Univerzitet u Ljubljani, Slovenija: *'Unutrašnji emigranti' kao žrtve?*
- Dr Vasja Badalič, Institut za kriminologiju na Pravnom fakultetu, Univerzitet u Ljubljani, Slovenija: *Neselektivna ubistva: Pomeranje granice u definisanju 'civila' i 'boraca' u američkim napadima dronovima*
- Dr Stella Papamichail, Helenski otvoreni univerzitet i Atinski univerzitet primenjenih nauka, Grčka: *Zaboravljene žrtve: Zlostavljanje i zanemarivanje starijih ljudi*
- Jelena Watkins, Organizacija Trauma Care, Ujedinjeno Kraljevstvo: *Bavljenje potrebama žrtava nakon višestrukih većih incidenata: Nedavna iskustva iz Ujedinjenog Kraljevstva*

13.00 – 14.00 **Pauza za ručak**

14.00 – 15.30 **Tematske sesije**

Tematska sesija 5: Bezbednost, viktimizacija i ljudska prava

Moderatorica: prof. dr Mirjana Dokmanović

- Prof. dr Mirjana Dokmanović, Institut društvenih nauka, Beograd, Srbija: *Žrtve kršenja ljudskih prava između hiperprodukcije normi ljudskih prava i pravde: globalni i lokalni kontekst*

POSTER PREZENTACIJE

- Prof. dr Slađana Đurić, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Srbija, Ana Paraušić, Fakultet bezbednosti, Univerzitet u Beogradu, Srbija: *Globalni obrasci savremenog terorizma: obim, viktimizacija i način izvršenja*
- Dr Aleksandra Bulatović, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija: *Bezbednost kao društvena dobrobit*
- Prof. dr Tatjana Gerginova, Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet "Sv. Kliment Ohridski", Bitola, Republika Makedonija: *Zaštita žrtava kriminaliteta: Pravo žrtava trgovine ljudima na naknadu štete*

Tematska sesija 6: Različiti oblici viktimizacije

Moderator: dr Zorica Mršević

- Dr Zorica Mršević, Institut društvenih nauka, Beograd, Srbija: *Ima li nepartnerskog femicida u Srbiji?*
- Prof. dr Azra Adžajlić-Dedović, Fakultet za kriminalistiku, kriminologiju i sigurnosne studije, Univerzitet u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, Samir Rizvo, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Bosna i Hercegovina: *Žene, mir i sigurnost*
- Mr Ljiljana Stevković, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija: *Konsumiranje alkohola i viktimizacija maloletnih lica*
- Ivana Radović, Astra, Beograd, Srbija: *Pristup kompenzaciji za žrtve trgovine ljudima*

15.30 – 15.45   **Pauza i poster prezentacije**

15.45 – 17.15   **Tematske sesije**

Tematska sesija 7: Žrtve nasilja u porodici i žene kao žrtve nasilja: podrška i zaštita

Moderator: prof. dr Oliver Bačanović

- Prof. dr Oliver Bačanović, Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet "Sv. Kliment Ohridski", Bitola, Republika Makedonija, doc. dr Nataša Peovska, Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet "Sv. Kliment Ohridski", Bitola, Republika Makedonija: *Uloga policije u zaštiti žrtava porodičnog nasilja u Republici Makedoniji - Pravni aspekti*
- Prof. dr Aco Bobić, Ministarstvo pravde, Okružni zatvor u Novom Sadu, Srbija, Prof. dr Svetlana Mihić, Pokrajinski sekretarijat za visoko obrazovanje i naučno-istraživačku delatnost, Novi Sad, Srbija: *Pomoć žrtvama porodičnog nasilja*
- Doc. dr Ljupka Petrevska, Fakultet za poslovne studije i pravo, Univerzitet Union–Nikola Tesla, Beograd, Srbija, Marija Bulatović, Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“, Srbija,

Ivana Petrevska, Visoka škola strukovnih studija za vaspitače i poslovne informatičare-*Sirmijum* u Sremskoj Mitrovici, Srbija, Vladan Stanković, Fakultet za poslovne studije i pravo, *Univerzitet Union–Nikola Tesla*, Beograd, Srbija: *Zaštita žena žrtava porodičnog i partnerskog nasilja u Srbiji*

- Jadranka Buljević, Osnovni sud u Novom Sadu, Srbija: *Žene kao žrtve zlostavljanja i izvršiteljke krivičnih dela*

Tematska sesija 8: Viktimološki aspekti ekološkog kriminaliteta

Moderatorica: dr Ana Batrićević

- Dr Ana Batrićević, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija, Nikola Paunović, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija: *Ekološki terorizam - viktimološki aspekti i mehanizmi prevencije*
- Doc. dr Danica Vasiljević-Prodanović, Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija: *Ko su žrtve narušavanja životne sredine?*
- Neda Savić, doktorandkinja na Pravnom fakultetu Univerziteta u Nišu, Srbija: *Zelena viktimologija: ekofeministički pogled*

17.15 – 17.30 **Zatvaranje konferencije**

kao i razvoj mehanizama za zaštitu njihovih prava bi svakako trebalo da budu jedan od predmeta viktimologije, ili kao što neki autori predlažu, predmet izučavanja „zelene viktimologije“, kao posebne grane koja bi se razvijala u okviru viktimologije.

Zelena viktimologija: ekofeministički pogled

Neda Savić

doktorandkinja na Pravnom fakultetu Univerziteta u Nišu, Srbija

Ekofeminizam, kao društveni i politički pokret, odnosno ideologija, zastupa tezu o konceptualnoj vezi između opresije prema ženi i opresije prema prirodi. Zelena viktimologija se, s druge strane, kao specijalna grana viktimologije, bavi žrtvama zelenog kriminaliteta. Ova relativno nova viktimologija razvila se iz zelene kriminologije – grane kriminologije čiji je predmet proučavanja zeleni kriminalitet. Zeleni kriminalitet, pak, predstavlja svaku povredu, nepravdu, krivično delo ili delikt, čiji je rezultat šteta naneta širokom krugu žrtava koje su u bilo kakvoj vezi sa ekologijom ili životnom sredinom. Kako se kao dominantne žrtve zelenog kriminaliteta javljaju žene, priroda/ekosistemi, životinje i siromašni/ugroženi kolektivi ili države, ekofeminizam se tako javlja kao najvažnija, ako ne i jedina relevantna fundamentalna teorija u razotkrivanju androcentričnog konteksta koji se krije iza zelene viktimizacije. Zelena kriminologija, a samim tim i zelena viktimologija, uspostavile su nove konceptualizacije i kategorizacije u okviru kriminologije, a tako i viktimologije. One će upravo biti predstvaljene u radu, sa posebnim fokusom na viktimološka pitanja posmatrana sa ekofeminističkog aspekta. Dalje, biće pokazano da ova specifična teorija može opravdano naći svoju primenu u okviru zelene viktimologije, posebno stavljajući akcenat na razotkrivanje korena ekološke viktimizacije, kao i na prepoznavanje, prevenciju i pomoć žrtvama.

nivou. Takođe, radom se nastoji doprineti unapređenju kvaliteta praćenja i efikasnosti prevencije viktimizacije od ekološkog terorizma u Srbiji predlaganjem njegovog inkriminisanja kao posebnog krivičnog dela.

Ko su žrtve narušavanja životne sredine?

Doc. dr Danica Vasiljević-Prodanović

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu, Srbija

Pojam životne sredine možemo odrediti kao celokupno okruženje čoveka, bilo materijalne ili talasne prirode, uključujući sva biološka bića, vazduh, vodu, zemljište, prirodna i veštačka zračenja. Očuvanje životne sredine je preduslov za život i razvoj čoveka, ali i za opstanak ljudskog roda u celini. Kao opšte dobro, životna sredina je zaštićena zakonima i propisima svake države. Ustavom Republike Srbije je garantovano pravo na zdravu životnu sredinu i obaveza svih, a posebno državnih organa, da životnu sredinu zaštite i poboljšavaju. U cilju zaštite životne sredine, Krivičnim zakonikom su propisane sankcije za krivična dela iz oblasti ekološkog kriminaliteta. Reč je o čitavom nizu inkriminacija za oštećenja ili ugrožavanja životne sredine. Međutim, činjenica je da se ozbiljna narušavanja životne sredine događaju i delovanjem subjekata koje nije u suprotnosti sa zakonima i propisima. Fabrike emituju dozvoljene količine štetnih materija, obradivo zemljište se trajno zagađuje dopuštenim hemijskim sredstvima, otpadom se upravlja u skladu sa mogućnostima, opasna postrojenja izgrađuju se u blizini naselja i vodotokova. Zakonom o zaštiti životne sredine je uspostavljen integralni sistem zaštite, koji obezbeđuje „uravnotežen odnos privrednog razvoja i životne sredine“. Ova formulacija ostavlja dovoljno prostora da se političkim i ekonomskim razlozima, u „interesu građana“, opravdava šteta naneta životnoj sredini. Kritički pravac u viktimologiji usmerava njena interesovanja i izvan granica kriminalne viktimizacije. Stoga možemo govoriti o narušavanju životne sredine kao širem pojmu, koji obuhvata i ona postupanja kojima se nanosi šteta životnoj sredini, a koja zakonom nisu određena kao krivična dela. Postavlja se pitanje ko su žrtve narušavanja životne sredine. Povezivanje posledica ekološkog kriminala sa direktnim ili indirektnim povredama pojedinaca ili grupa žrtava je veoma komplikovan zadatak. Još je teže dokazati da je zdravlje ljudi narušeno usled zagađenosti životne sredine ako ne postoji odgovornost za ekološku štetu. Ako nema krivičnog dela - nema ni žrtava. Žrtve svakako postoje, u sadašnjosti i u budućnosti. Viktimizacija kao posledica narušavanja životne sredine je tema koja je neopravdano zapostavljena u viktimološkoj literaturi. Ovaj rad se bavi pitanjem žrtava narušavanja životne sredine sa ciljem da ukaže na značaj sistematičnog proučavanja ovog problema, kao i potrebu pružanja podrške žrtvama ovih oblika viktimizacije. Pitanja žrtava narušavanja životne sredine,

Programski odbor VIII godišnje konferencije Viktimološkog društva Srbije

1. Prof. dr Robert Peacock, profesor i šef na Department of Criminology, University of the Free State, Bloemfontein, Južna Afrika
2. Prof. dr Natti Ronel, profesor na Department of Criminology, Bar-Ilan University, Izrael
3. Prof. dr Nina Peršak, profesorka na Ghent University, Faculty of Law, Belgija
4. Doc. dr Chadley James, docent na Department of Criminology, California State University, Fresno (SAD), član Izvršnog odbora Svetskog viktimološkog društva, ko-direktor poslediplomskog kursa Postgraduate Course in Victimology, Victim Assistance and Criminal Justice, Inter-University Center, Hrvatska
5. Dr Sanja Milivojević, viša predavačica na La Trobe University, College of Arts, Social Sciences and Commerce, Humanities and Social Sciences, Department of Social Inquiry, Australija
6. Prof. dr Oliver Bačanović, redovni profesor i dekan Fakulteta za bezbednost, Skoplje, Univerzitet „Sv. Kliment Ohridski“, Bitola, Republika Makedonija
7. Dr Uglješa Zvekić, naučni savetnik i gostujući profesor na Pravnom fakultetu Univerziteta u Beogradu, Pravnom fakultetu Univerziteta Roma Tre u Rimu, Škole uprave, Slobodni Univerzitet društvenih nauka (LUISS), Rim, Vodeći savetnik, Globalna inicijativa protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (GI), Ženeva
8. Akademkinja prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, članica Evropske akademije nauka i umetnosti, redovna profesorka na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu, direktorka Viktimološkog društva Srbije i bivša predsednica Evropskog udruženja za kriminologiju, Srbija
9. Prof. dr Slobodanka Konstantinović-Vilić, redovna profesorka Pravnog fakulteta Univerziteta u Nišu, u penziji, Srbija
10. Dr Zorica Mršević, naučna savetnica u Institutu društvenih nauka u Beogradu, Srbija
11. Prof. dr Mirjana Dokmanović, Institut društvenih nauka u Beogradu, Srbija
12. Dr Sanja Čopić, viša naučna saradnica u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i predsednica Upravnog odbora VDS, Srbija

Organizacioni odbor VIII godišnje konferencije Viktimološkog društva Srbije

1. Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović, redovna profesorka na Fakultetu za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju Univerziteta u Beogradu, direktorka Viktimološkog društva Srbije direktorka VDS i bivša predsednica Evropskog udruženja za kriminologiju, Srbija
2. Dr Sanja Čopić, viša naučna saradnica u Institutu za kriminološka i sociološka istraživanja u Beogradu i predsednica Upravnog odbora VDS, Srbija
3. Jasmina Nikolić, rukovoditeljka Službe za žrtve Viktimološkog društva Srbije VDS info i podrška žrtvama i članica Upravnog odbora VDS, Srbija
4. Bejan Šaćiri, istraživač u Viktimološkom društvu Srbije, Srbija

Dr Ana Batrićević

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

Nikola Paunović

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

Definisan u najširem smislu kao vršenje ekoloških krivičnih dela radi ostvarivanja političkih ciljeva, ekološki terorizam predstavlja globalnu pretnju po životnu sredinu, život, zdravlje i bezbednost ljudi, kao i opstanak biljnog i životinjskog sveta. Ekološki terorizam sadrži elemente ekološkog kriminaliteta, ali i elemente terorizma, što položaj njegovih žrtava čini naročito kompleksnim. Predmet rada uključuje definisanje pojma i analiziranje fenomenologije ekološkog terorizma uz ukazivanje na razlike između ekološkog i drugih oblika terorizma, kao i na razlike između ekološkog terorizma i klasičnog ekološkog kriminaliteta. Imajući u vidu da se ovim oblikom kriminaliteta istovremeno povređuju i/ili ugrožavaju životna sredina, materijalna dobra, život, zdravlje i bezbednost ljudi kao i biljni i životinjski svet, predmetom rada obuhvaćeno je razmatranje specifičnosti položaja žrtava ekološkog terorizma. U tom kontekstu, naglašeno je da dugotrajne i dalekosežne posledice ekoloških krivičnih dela otežavaju da se odredi ko su primarne i sekundarne žrtve ovog oblika kriminaliteta, kao i da su njegove žrtve dvostruko viktimizirane: usled izloženosti terorističkom napadu, ali i usled izloženosti negativnim posledicama ekoloških krivičnih dela (poput teškog narušavanja zdravlja), koje često ne nastupaju odmah, već nakon nekoliko godina pa i decenija. Predmetom rada obuhvaćena je i analiza postojećih međunarodnih mehanizama za prevenciju i zaštitu prava žrtava ekološkog terorizma, uključujući kako one izvore međunarodnog prava koji su posvećeni problematici terorizma uopšte, tako i one koji su najrelevantniji za zaštitu životne sredine od različitih negativnih antropogenih faktora. Konačno, predmet rada uključuje i kritičku analizu pravnih okvira Republike Srbije od značaja za prevenciju i sankcionisanje ekološkog terorizma, a posebno odredbi važećeg Krivičnog zakonika kojima su propisana krivična dela protiv životne sredine, krivično delo terorizma i sa njima povezana krivična dela. U cilju preciznijeg praćenja obima i dinamike ekološkog terorizma i adekvatnijeg sankcionisanja koje odgovara njegovoj društvenoj opasnosti, autori predlažu da se ovaj oblik kriminaliteta inkriminiše kao posebno krivično delo protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom. Rad najpre ima za cilj da definiše ekološki terorizam i analizira njegove pojavne oblike i da ga diferencira u odnosu na druge oblike terorizma, sa jedne, i ekološkog kriminaliteta, sa druge strane. Cilj rada uključuje i preispitivanje postojećih mehanizama prevencije viktimizacije i zaštite prava žrtava ekološkog terorizma na međunarodnom i nacionalnom

implementirani i u nacionalnim okvirima, sa ciljem postizanja većeg stepena prevencije partnerskog i porodičnog nasilja, i veće zaštite žena žrtava nasilja u porodici u Srbiji.

Žene kao žrtve zlostavljanja i izvršiteljke krivičnih dela

Jadranka Buljević

Osnovni sud u Novom Sadu, Srbija

Ovaj rad ima za cilj da podstakne diskusiju o tome zašto žene žrtve nasilja postaju izvršiteljke krivičnih dela, kakav je njihov položaj u postupku i do koje mere društvo okreće glavu pred ovim začaranim krugom u kome zlostavljeni postaje zlostavljač. Žene koje su ubile lica koja su ih zlostavljala tretiraju se u sudskoj praksi kao izvršiteljke, vrlo često najtežih, krivičnih dela. One postaju okrivljene, optužene i osuđene na veoma visoke kazne zatvora. Tačno je da je život najvažniji zaštitni objekt u krivičnom pravu (i to ne samo sa pravnog, već i moralnog i socijalnog stanovišta), što zakonodavac pravilno sankcioniše. Međutim, u ovakvim slučajevima, zakonodavac i institucije sistema javno priznaju da je žrtva nasilnik, odnosno zlostavljač, koji kao takav očito čini krivično delo ili čak više njih i to veoma često, u dužem periodu, po nekoliko godina ili decenija, ali takvog učinioca niko ne procesuiraju, okreće se glava od takve vrste kriminala. Kada, pak, njegova žrtva u svom trpljenju pređe prag izdržljivosti i reaguje, te se okrene protiv nasilnika, umesto žrtve, postaje izvršilac krivičnog dela, a njen mučitelj dobija status žrtve. Svako će reći da je u vreme zlostavljanja žena imala zaštitu u vidu krivičnog dela nasilja u porodici, ali se nameće pitanje da li je i u kojoj meri ta zaštita efikasna. Isto tako, nasilje u porodici, koje se dešava van očiju javnosti, neretko je teško dokazati, pri čemu žena kao žrtva, kada se nađe u sudnici, po pravilu ostaje sama. Ukoliko neko od drugih građana primeti da se nasilje dešava, neretko ne želi da se meša u strepnji i strahu od reakcije samog nasilnika. Tek kada žena ubije nasilnika, nemoćna da više trpi poniženja, te fizičko, psihičko i seksualno nasilje, uključuju se institucije sistema, počinje suđenje i klupko se odmotava, ali tada je za nju isuviše kasno. Ukoliko se ozbiljnije i sistematično u rešavanje ovog problema uključe nadležne institucije sistema sigurno će i stepen kriminaliteta, kao i patnje ljudi, biti daleko manji. O ovoj temi će se govoriti na osnovu analize sudskih presuda u slučajevima žena koje su bile žrtve nasilja, a koje su, u odsustvu blagovremene reakcije, braneći se od nasilja, postale izvršiteljke krivičnih dela.

PLENARNE SESIJE

Tematska sesija 8: Viktimološki aspekti ekološkog kriminaliteta

---

Ekološki terorizam - viktimološki aspekti i mehanizmi prevencije

---

Plenarna sesija 1: Dvadeset godina zalaganja Viktimološkog društva Srbije za prava žrtava u Srbiji: društveni kontekst, izazovi, rezultati i pogled u budućnost

---

Viktimologija i pokret za prava žrtava u Srbiji i mesto i uloga Viktimološkog društva Srbije u njihovom razvoju

Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović
Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Rad ima za cilj da predstavi istorijat razvoja viktimologije i pokreta za prava žrtava u Srbiji, kao i mesto i ulogu Viktimološkog društva Srbije u tom razvoju, kroz sagledavanje tog razvoja u kontekstu širih društvenih i pravnih promena, kako u Srbiji, tako i na globalnom planu.

Razvoj viktimologije i pokreta za prava žrtava sagledan je kroz četiri perioda: 1. Period od početka 1980-tih do 1992. godine (do početka rata u BiH i uvođenja sankcija Srbiji); 2. Period od 1992. do 2000. godine; 3. Period od političkih promena u Srbiji i njenog otvaranja ka svetu 2000. godine do 2012. godine kada je prihvaćena kandidatura Srbije za ulazak u EU; 4. Period nakon 2012. godine.

Početna faza u razvoju viktimologije u Srbiji odvijala se u okviru šireg, jugoslovenskog, društvenog i naučnog konteksta i otvorenosti prema svetu i u tom periodu pojavljuju se prvi sistematizovani naučni radovi i empirijska istraživanja iz oblasti viktimologije, kao i prve inicijative za poboljšanje položaja žrtava. Tokom 1990-tih dolazi do intenzivnijeg razvoja, kako ženskog tako i antiratnog pokreta, pa time i do širih i sistematičnijih kampanja i razvoja konkretnih oblika pomoći za žrtve, posebno za žene i decu žrtve nasilja u porodici i žrtve rata i kršenja ljudskih prava. Takođe, i pažnja istraživača okreće se dominantno ka ovim grupama žrtava, ali se nakon osnivanja Viktimološkog društva Srbije 1997. godine pokreću i značajne inicijative vezane za poboljšanje položaja svih žrtava, a jedna od prvih bilo je pokretanje prvog naučnog časopisa o viktimizaciji, ljudskim pravima i rodu *Temida*. Uz to, 1996. godine je sprovedena prva i do sada jedina međunarodna anketa o viktimizaciji.

Treći period karakteriše se prvim rezultatima zalaganja Viktimološkog društva Srbije i drugih organizacija civilnog društva, koja su u prethodnom periodu bila neuspešna, a odnosila su se u dobroj meri na promenu odnosa države prema pitanjima žrtava. Tome je u dobroj meri, pored demokratskih promena, doprineo i prijem Srbije u članstvo Saveta Evrope i procesi vezani za njeno pristupanje Evropskoj uniji. Glavne promene koje su postignute u ovom periodu odnose se na: poboljšanje zakonske regulative o žrtvama, posebno onog dela koji se odnosi na nasilje u porodici, seksualno nasilje i trgovinu ljudima; intenziviranje kampanja za podizanje svesti o pravima žrtava i za zalaganje za

Visoka škola strukovnih studija za vaspitače i poslovne informatičare-Sirmijum u Sremskoj Mitrovici, Srbija

Vladan Stanković

Fakultet za poslovne studije i pravo, Univerzitet Union–Nikola Tesla, Beograd, Srbija

Porodično i partnersko nasilje predstavlja veoma složen problem koji je moguće i potrebno posmatrati sa više različitih aspekata kriminološkog, viktimološkog, sociološkog i iznad svega krivičnog. Učestalost ovog vida nasilja, koje ostavlja teške posledice kako na neposredne žrtve, tako i na lica koja su posredne žrtve, nažalost je postala realnost u svim državama, nezavisno od stepena njihove razvijenosti. Ova činjenica, koja se potvrđuje u brojnim istraživanjima, zahteva promptno reagovanje društva u celini, sa ciljem zaštite žrtava porodičnog i partnerskog nasilja, kao i sa ciljem jačanja prevencije i sprečavanja pojave ovog vida nasilja. Iako žrtva porodičnog i partnerskog nasilja može biti bilo ko, tradicionalno se najčešće žene nalaze u ulozi žrtava. U toj ulozi žene trpe fizičko, seksualno, ali i psihološko nasilje, i kombinacija ovih oblika nasilja neretko završava i letalno. Ova činjenica jeste poziv za obuhvatniju akciju na nivou države, i na aktivaciju svih mogućih vidova zaštite žena žrtava nasilja u porodici i u partnerskim odnosima. Pravna zaštita, koja se obezbeđuje adekvatnim i obuhvatnim propisima, jeste prvi i osnovni vid zaštite žena žrtava nasilja u porodičnim i partnerskim odnosima. U skladu sa navedenim, cilj ovog rada biće analiza odabranih propisa, domaćih i međunarodnih, kako bi se sagledale mogućnosti koje oni pružaju za zaštitu žena žrtava porodičnog i partnerskog nasilja. U tu svrhu biće analizirani Porodični zakon i Krivični zakonik Republike Srbije, kao i najznačajniji dokumenti Ujedinjenih nacija i Saveta Evrope, sa posebnim osvrtom na Deklaraciju Ujedinjenih nacija o eliminisanju nasilja nad ženama, i na Konvenciju Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici. Kako se nasilje u porodici i u partnerskim odnosima ne može shvatiti kao lično pitanje pojedinaca, već kao pitanje koje može ugroziti društvo kao celinu, analiza u ovom tekstu biće usmerena ka prepoznavanju mehanizama koje je zakonodavac u Srbiji uveo sa ciljem borbe protiv ovog vida nasilja. Da je država Srbija veoma ozbiljno pristupila ovom pitanju može se videti kroz zakonski utvrđeno rešenje koje podrazumeva da se za sve oblike nasilja u porodici preduzima krivično gonjenje po službenoj dužnosti. Pravni mehanizmi tiču se mera zaštite od nasilja u porodici, koje su propisane normama građanskog zakonodavstva, kao i represivnog sistema zaštite žrtava, uspostavljenog normama krivičnog zakonodavstva. U radu će posebna pažnja biće usmerena na sagledavanje mogućnosti da korisna rešenja i ustanovljeni mehanizmi, koji se mogu naći u međunarodnopravnim odredbama, budu

Žrtve nasilja u porodici trpe fizičko, psihičko, ekonomsko, seksualno i druge vrste nasilja, te im je neophodna adekvatna pomoć. Da ne bi došlo do sekundarne viktimizacije neophodna je koordinacija svih društvenih subjekata - policije, tužilaštava, sudova, centara za socijalni rad i drugih relevantnih ustanova, kao i celokupne društvene zajednice. Zabrana pristupa žrtvi od strane nasilnika samo je prvi korak u pomoći žrtvi. Jedan od vidova zaštite jeste smeštanje žrtava nasilja u sigurne kuće dok se ne pronađe neko drugo bezbedno rešenje za žrtvu. Da bi stekla osećaj sigurnosti, žrtva porodičnog nasilja mora da bude upoznata sa svojim pravima, zatim da se izradi individualni plan podrške i da se pomoć žrtvi pruža kroz fazu osnaživanja do osamostaljenja. Posebno treba istaći da pomoć žrtvi treba pružiti, pored ostalih, i sa psihološkog aspekta, jer žrtva tokom nasilja preživljava razne vidove psihičke torture. Mere zaštite koje izriče sud ili policija kako bi se sprečilo nasilje prema licu mogu biti: zaštitna mera zabrane približavanja žrtvi, zabrana uznemiravanja žrtve, udaljavanje iz stana, kuće ili drugog stambenog prostora, praćenje žrtve, lečenje od zavisnosti od alkohola i psihotropnih supstanci, oduzimanje predmeta, zaštita imovine i mera zaštite psihosocijalnog tretmana za počinioca. Navedene zaštitne mere koje se primenjuju imaju za cilj da zaustave nasilje, spreče njegovo ponavljanje i apsolutno zaštite prava žrtve, a samim tim da pomognu žrtvi da nastavi sa normalnim životom u društvenoj zajednici. Predmet ovog rada je razrada svih oblika pomoći i podrške koju dobijaju žene žrtve porodičnog nasilja od strane agencije za rodnu ravnopravnost, centra za socijalni rad, institucije ombudsmana, zastupnika žrtava, okružne kancelarije za pravnu pomoć, bolnica i škola na teritoriji grada Novog Sada. Cilj rada je sagledavanje rezultata pomoći i podrške koju dobijaju žene žrtve porodičnog nasilja od onih subjekata koji su uključeni u programe pomoći i podrške: policije, tužilaštva, sudova, kao i drugih državnih i civilnih organizacija, koje se bave njihovom zaštitom.

Zaštita žena žrtava porodičnog i partnerskog nasilja u Srbiji

Doc. dr Ljupka Petrevska

Fakultet za poslovne studije i pravo, Univerzitet Union–Nikola Tesla, Beograd, Srbija

Marija Bulatović

Institut za javno zdravlje Srbije „Dr Milan Jovanović Batut“, Srbija

Ivana Petrevska

promene prakse; osnivanje prve opšte službe za žrtve kriminaliteta u okviru VDS; intenziviranje osnivanja službi za žrtve od strane organizacija civilnog društva i stvaranje prvih državnih službi; sprovođenje čitavog niza viktimoloških istraživanja, pre svega vezano za žene žrtve rodno baziranog nasilja i decu; uključivanje podataka o žrtvama u pravosudnu statistiku; uvođenje viktimologije kao posebnog predmeta na fakultetima u Srbiji, razvoj i akreditacije praktičnih obuka za stručnjake raznih profila i objavljivanje prvih udžbenika i priručnika; pokretanje redovnih godišnjih (međunarodnih) konferencija Viktimološkog društva Srbije o pravima žrtava.

Četvrti period karakteriše intenziviranje aktivnosti kako civilnog društva tako i države i međunarodnih organizacija u pravcu stvaranja uslova za bolju zaštitu žena i dece žrtava nasilja, posebno u kontekstu usaglašavanja zakonodavstva i prakse sa Istanbulskom konvencijom. Uz to, od posebnog značaja je i početak ozbiljnijih napora u cilju stvaranja uslova za poboljšanje položaja svih žrtava kriminaliteta i razvoja sistema podrške i pomoći žrtvama u Srbiji, a u kontekstu pristupnih pregovora i usaglašavanja zakonodavstva Srbije sa Direktivom EU o žrtvama. Napravljeni su važni koraci u pravcu uspostavljanja holističkog pristupa pravima svih žrtava i njihovoj podršci i pomoći (istraživanje usaglašenosti našeg zakonodavstva sa EU Direktivom, istraživanje službi za žrtve i sistema podrške u drugim zemljama kao mogućih modela za Srbiju, kampanja za podizanje svesti o svim žrtvama, rad u pravcu održivog ažuriranja baze podataka o službama za žrtve, stvaranje mreže službi za žrtve i njena koordinacija i sl.). VDS je u svim navedenim aktivnostima aktivno učestvovalo, uključujući i učešće u aktivnostima civilnog društva u nadgledanju procesa usaglašavanja našeg zakonodavstva sa pravom EU.

Zaključuje se da je u Srbiji puno urađeno, kako na akademskom tako i na praktičnom planu, i da je svojim brojnim aktivnostima Viktimološko društvo Srbije aktivno učestvovalo i dalo važan doprinos tom razvoju. Uočava se kontinuitet u zalaganju VDS za prava svih žrtava, nezavisno od bilo kog njihovog obeležja ali uz vođenje računa o posebno ranjivim kategorijama žrtava, ali i teškoće u činjenju tog pristupa društveno vidljivim i uvažanim. Najzad, uočava se povoljna klima stvorena poslednjih godina pod uticajem globalnih faktora, posebno međunarodnog prava, institucija i organizacija (pre svega iz EU) za razvoj ovog pristupa pravima žrtava u Srbiji.

Unapređenje položaja žrtava u Srbiji: Na empirijskim dokazima zasnovana zalaganja Viktimološkog društva Srbije za izmene zakona i prakse

Dr Sanja Čopić

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Ovaj rad ima za cilj da prikaže tri važna segmenta rada i ostvarenih rezultata VDS usmerenih na unapređenje položaja žrtava u Srbiji: zalaganje za izmene zakona i prakse, viktimološka istraživanja i razvoj programa obuka za rad sa žrtvama.

Zalaganje za izmene zakona i prakse u cilju poboljšanja položaj žrtava jedna je od ključnih aktivnosti VDS još od njegovog osnivanja. Ova aktivnost obuhvata: predlaganje izmena i dopuna zakona i zalaganje za njihovu primenu, zalaganje za ljudska prava žena u krivičnom postupku, pritvoru i zatvoru, zalaganja za razvoj službi za žrtve i sistema podrške žrtvama u Srbiji, širu primenu alternativnih sankcija i restorativnih pristupa, promenu prakse u pogledu evidentiranja podataka o žrtvama i uključivanje viktimologije kao posebnog predmeta na fakultetima u Srbiji.

Zalaganje za izmene zakona bilo je prevashodno usmereno na reformu Krivičnog zakonika, Zakonika o krivičnom postupku, Porodičnog zakona, Zakona o parničnom postupku, Zakona o oružju i municiji, Zakona o prekršajima i Zakona o kretanju i boravku stranaca, a u cilju unapređenja pravne zaštite od nasilja u porodici, seksualnog nasilja i trgovine ljudima, i obezbeđivanja zaštite žrtava od sekundarne viktimizacije. Kao rezultat ovih zalaganja zakonske odredbe o žrtvama u Srbiji danas su u velikoj meri u skladu sa međunarodnim standardima. Značajan segment ove aktivnosti odnosi se na praćenje primene zakonskih rešenja u praksi, što se ostvaruje kroz praćenje suđenja, obraćanje u svojstvu prijatelja suda (*amicus curiae*) i praćenje položaja žena u zatvoru i pritvoru i uslova u ustanovama za izvršenje mere pritvora i kazne lišenja slobode, ali i kroz rad službe za žrtve VDS *info* i *podrška žrtvama*.

Zalaganja za izmene zakona, javnih politika i prakse zasnovana su na nalazima istraživanja, posebno kvantitativnih i kvalitativnih istraživanja sprovedenih u okviru VDS. Nakon osnivanja VDS, razvijanje viktimoloških istraživanja u Srbiji je intenzivirano. Tokom dvadeset godina postojanja, u VDS je sprovedeno 31 istraživanje, od čega 14 međunarodnih. Istraživanja VDS su akciona, mahom zasnovana na feminističkoj metodologiji, kao i na holističkom pristupu viktimizaciji i pravima žrtava, a usmerena su na razvoj politika za žrtve.

Svoja istraživanja VDS koristi i kao osnov za razvijanje različitih vidova obuka. U VDS je razvijeno i realizovano 17 programa obuka namenjenih stručnjacima i aktivistima nevladinih organizacija koji dolaze u kontakt sa žrtvama kriminaliteta uopšte, a posebno sa žrtvama nasilja, rodno baziranog nasilja, trgovine ljudima i nasilja na radnom mestu. Tri obuke su akreditovane kod Republičkog zavoda za socijalnu zaštitu, a one imaju za cilj sticanje potrebnih znanja i veština za pravilno sprovođenje postojećih mehanizama za ostvarivanje prava žrtava u praksi. Razvijeni su i pilotirani programi obuke za žene u zatvoru, koji su usmereni na pripremu za izlazak na slobodu. Uz to, VDS je naučna baza pojedinim fakultetima i visokim strukovnim školama, čime se

Porodično nasilje je tema koja je veoma aktuelna u poslednje dve decenije u Republici Makedoniji. Na osnovu povećane svesti o posledicama ove pojave, Republika Makedonija je unapredila pravni okvir zaštite žrtava porodičnog nasilja, donošenjem nove, kao i promenom postojeće legislative. U sistemu institucija koje preduzimaju mere pomoći i zaštite žrtava porodičnog nasilja uključena je i policija, koja je dužna da preduzima hitne i neophodne mere pomoći i zaštite. U tom smislu predmet ovog rada su pravni aspekti uloge policije u Republici Makedoniji u zaštiti žrtava porodičnog nasilja, odnosno, pitanja: ovlašćenja koje imaju policijski službenici, načina postupanja, mera koje mogu da preduzmu ili da predlažu sa ciljem blagovremene zaštite žrtava. Posebno je značajno pitanje saradnje policijskih službenika sa ostalim institucijama i organizacijama u postupanju u slučajevima porodičnog nasilja. Analiza pravne regulative ukazuje da policija u Republici Makedoniji ima značajna i proširena ovlašćenja kada postupa u slučajevima porodičnog nasilja. Posebno je značajno donošenje Zakona o prevenciji, sprečavanju i zaštiti od porodičnog nasilja u kojem je regulisana funkcija policije u ovoj oblasti. Značajno je to što se policijskom službeniku nameće obaveza da izradi predlog za izricanje privremene mere zaštite - udaljavanje učinioca iz doma i zabrane približavanja domu, da informiše žrtvu o određenim pravnim pitanjima, kao i da je uputi na određene institucije i organizacije koje mogu da joj pruže odgovarajuću pomoć i usluge. Policija ima i značajnu ulogu u kreiranju bezbednosnog plana koji izrađuje multisektorski stručni tim sastavljen od predstavnika centra za socijalni rad, policije, zdravstvene ustanove i udruženja koje se bavi podrškom žrtvama porodičnog nasilja. Na osnovu pravne analize, isto tako, može da se konstatuje da je legislativa u Republici Makedoniji u saglasnosti sa međunarodnim pravnim okvirima i standardima. Međutim, postoje određeni nedostaci u postupanju, odnosu policijskih službenika prema žrtvama porodičnog nasilja, kao i pogledu predlaganja, izricanja i sprovođenja privremenih mera zaštite. Pored činjenice da je donet Protokol o postupanju institucija u slučajevima porodičnog nasilja, potrebna je evaluacija samog postupka i iznalaženje odgovarajućih indikatora kvaliteta u odnosu na datu pomoć ili usluge žrtvama porodičnog nasilja. Mišljenja smo da bi to moglo da doprinese da odnos i postupanje svih institucija, uključujući i policiju, bude u funkciji smanjenja sekundarne viktimizacije, zaštite i bržeg oporavka žrtava porodičnog nasilja.

Pomoć žrtvama porodičnog nasilja

Prof. dr Aco Bobić

Ministarstvo pravde, Okružni zatvor u Novom Sadu, Srbija

Prof. dr Svetlana Mihić

Direktiva 2012/29/ EU o pravima žrtava, EU Direktiva 2004/80/EC o kompenzaciji za žrtve krivičnih dela, koje sve prepoznaju pravo na kompenzaciju kao jedan od ključnih elemenata pristupa pravdi za žrtve. Domaće zakonodavstvo takođe sadrži propise koji regulišu pitanje naknade štete od učinioca. Ipak, pristup kompenzaciji se ocenjuje kao najslabija karika u pristupu pravdi za žrtve trgovine ljudima, ne samo zato što postojeća zakonska rešenja ostavljaju značajan prostor za sekundarnu viktimizaciju i diskriminaciju, već i zato što se mogućnosti koje zakon predviđa, a koje mogu da osiguraju bolju zaštitu žrtava, kao i poštovanje standarda koje nalažu ratifikovani međunarodni instrumenti, retko primenjuju u praksi. Iako krivično zakonodavstvo daje mogućnost da se o imovinskopravnom zahtevu odlučuje u krivičnom postupku, u praksi sudovi uvek žrtvu upućuju na parnicu, koja je duga, zahteva znatna novčana sredstva, koja žrtve nemaju, i ne omogućava mere zaštite koje postoje u krivičnom postupku. I u slučaju da se presuda donese u korist žrtve, njeno izvršenje je neizvesno, jer trgovci retko imaju imovinu na svoje ime, sistem izvršenja u Srbiji nije dovoljno funkcionalan, a državni fond za kompenzaciju još uvek ne postoji. Zbog toga se većina žrtava ni ne odluči da pokrene parnični postupak, a one koje se na to i odluče, neretko odustanu. Trgovina ljudima u Srbiji inkriminisana je kao krivično delo još 2003. godine. Od oko 1000 žrtava koje su identifikovane do danas, samo jedna je uspela da dobije naknadu nematerijalne štete posle sedam godina krivičnog i parničnog postupka. Prikaz postupka naknade štete u Srbiji iz ugla žrtve koja u tom postupku učestvuje je sačinjen na osnovu uvida u sve parnične postupke za naknadu štete koje su žrtve trgovine ljudima u Srbiji do sada vodile (2P 851/11, P 4554/15 Viši sud Beograd, P599/10 Osnovni sud Novi Sad, P1351/05 Opštinski sud Pančevo).

Tematska sesija 7: Žrtve nasilja u porodici i žene kao žrtve nasilja: podrška i zaštita

---

Uloga policije u zaštiti žrtava porodičnog nasilja u Republici Makedoniji - Pravni aspekti

Prof. dr Oliver Bačanović

Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet "Sv. Kliment Ohridski", Bitola, Republika Makedonija

Doc. dr Nataša Peovska

Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet "Sv. Kliment Ohridski", Bitola, Republika Makedonija

daje doprinos razvoju viktimološkog podmlatka u Srbiji i institucionalizaciji praktične obuke koju studenti mogu da dobiju na različite načine.

Zalaganje za podizanje svesti o pravima i potrebama svih žrtava u Srbiji: Razvoj službe VDS info i podrška žrtvama

Jasmina Nikolić

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Individualna podrška žrtvama kriminaliteta je bitan segment rada Viktimološkog društva Srbije, koja se realizuje u posebnoj organizacionoj celini pod nazivom služba VDS info i podrška žrtvama. Služba VDS info i podrška žrtvama je služba za žrtve kriminaliteta, koja je osnovana 2003. godine. U pitanju je jedina služba opšteg tipa u Srbiji, koja pruža pomoć i podršku žrtvama kriminaliteta bez obzira na pol, uzrast, oblik viktimizacije ili bilo koje drugo lično svojstvo. Od 2005. godine, pomoć i podršku je dobilo 2578 osoba, a ukupno je zabeleženo više od 6000 obraćanja od strane osoba koje su bile izložene nekom povređujućem ponašanju. Najčešći razlozi zbog kojih su žrtve kontaktirale Službu su bili nasilje u porodici, zbog čega se obratilo, oko 1100 osoba i nasilje na radnom mestu zbog čega se obratilo oko 600 osoba. U izlaganju će biti predstavljen rad Službe sa posebnim akcentom na njen razvoj tokom 14 godina postojanja.

Od osnivanja, pomoć i podrška pruženi su za ukupno 288 žena tokom njihovog boravka u KPZ za žene u Požarevcu, kao i nakon njihovog izlaska na slobodu. Imajući u vidu da su žene u zatvoru jedna od ciljnih grupa Službe, posebno će biti predstavljena podrška koja je pružana ovim ženama u različitim vremenskim periodima.

Jedna od važnih aktivnosti koja je obeležila rad VDS od osnivanja do današnjih dana je rad na polju zalaganja za prava žrtava i povećanje vidljivosti službi za žrtve uopšte i Službe VDS info i podrška žrtvama posebno. U okviru ovog segmenta izlaganja biće predstavljene aktivnosti VDS vezane za obeležavanje 22. februara Evropskog dana žrtava, 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama, kao i kampanje protiv nasilja upotrebom vatrenog oružja.

Budućnost podrške žrtvama u Srbiji: Na putu ispunjenja uslova iz EU Direktive o pravima žrtava

Aleksandra Ivanković

Evropska podrška žrtvama, Belgija

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji je Srbija sklopila sa Evropskom unijom (EU), i u okviru kojeg je preuzeta obaveza implementacije Direktive

Evropske unije o uspostavljanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta (Direktive o pravima žrtava), stupio je na snagu pre više od četiri godine. Šta ova obaveza znači za Srbiju i šta je potrebno da se ovaj uslov zadovolji? Direktiva o pravima žrtava iz 2012. godine nadovezuje se na Okvirnu odluku o položaju žrtava u krivičnom postupku iz 2001. i Direktivu o naknadi štete žrtvama krivičnih dela iz 2004. godine. Sva tri instrumenta uvode niz obaveza članicama EU u pogledu obezbeđivanja podrške i usluga žrtvama krivičnih dela. Osnovni cilj Direktive o pravima žrtava je da obezbedi da žrtve krivičnih dela, bez obzira na vrstu krivičnog dela ili lična obeležja žrtve, dobiju opštu i posebnu podršku, bez obzira ko je žrtva i gde se nalazi na teritoriji države članice EU.

Evropska podrška žrtvama (Victim Support Europe), u saradnji sa Viktimološkim društvom Srbije - VDS, koje je član ove organizacije, i uz svesrdnu podršku Multidonatorskog povereničkog fonda i Svetske banke, još od 2015. godine radi na pružanju podrške Vladi Republike Srbije, pravosuđu i civilnom društvu, s ciljem postizanja ovog osnovnog cilja Direktive. Kao rezultat ovog rada, u prethodnom periodu sprovedi smo analizu prava žrtava i usluga za žrtve u Srbiji i njihove usklađenosti sa Direktivom, kao i analizu zakonodavstva, podzakonskih akata i prakse postupanja policije sa žrtvama krivičnih dela. Pored toga, kreirali smo interaktivnu mapu postojećih usluga za žrtve u Srbiji, uverili se da postoji opšti konsenzus među profesionalcima koji rade sa žrtvama da je neophodna opšta služba za podršku žrtvama, koja bi obuhvatila teritoriju cele zemlje, i ustanovili njihovu spremnost da doprinesu stvaranju takve službe. Takođe, imamo indikacije kako obezbediti sredstva za ove usluge.

Međutim, dug je put pred nama. Biće potrebno promeniti zakone, usvojiti politike i obezbediti infrastrukturu, odrediti trošak i obezbediti budžet. Ipak, neophodno je staviti Srbiju na put ispunjenja uslova iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i, što je još važnije, obezbediti da su usluge za žrtve krivičnih dela shvaćene i da se pružaju kao usluga koju je neophodno imati dok god postoji kriminalitet u društvu. Evropska podrška žrtvama i Viktimološko društvo Srbije su posvećeni postizanju ovog cilja, a nadamo se da će nam se i ostali akteri u Srbiji, bez obzira da li se radi o državnoj upravi, pravosuđu ili civilnom društvu, pridružiti.

Plenarna sesija 2: Žrtve između bezbednosti, ljudskih prava i pravde

---

Veza između konceptata bezbednosti, ljudskih prava i pravde: Viktimologija u okruženju koje se brzo menja

Prof. dr Marc Groenhuijsen

Pravni fakultet, Univerzitet u Tilburgu, Holandija

Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija

U stručnoj literaturi konzumiranje alkohola se uglavnom posmatra kao faktor kriminalizacije punoletnih i maloletnih lica. Kriminogeno dejstvo alkohola je posebno izdvojeno kod pojedinih oblika nasilnog kriminaliteta (poput nasilja u porodici, seksualnog nasilja), saobraćajne i maloletničke delinkvencije. Međutim, kao što konzumiranje alkohola može doprineti izvršenju krivičnog dela, isto tako može povećati rizik viktimizacije različitim povređujućim ponašanjima. Predmet rada je konzumiranje alkohola kao faktor viktimizacije maloletnih lica u Srbiji i republikama i teritorijama sa prostora bivše Jugoslavije. U skladu sa tim, rad ima za cilj prezentovanje i komparaciju dela rezultata treće Međunarodne ankete samoprijavljivanjem delinkvencije, koji se odnose na povezanost između konzumiranja alkohola i viktimizacije maloletnih lica iz Srbije i država sa teritorije bivše Jugoslavije: Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Makedonije i teritorije Kosova. Istraživanje je, primenom ankete samoprijavljivanjem, realizovano tokom 2013. i 2014. godine na uzorku od 1344 učenika osnovnih i srednjih škola u Beogradu i Novom Sadu. U radu će najpre biti predstavljeni rezultati koji se odnose na prevalencu konzumiranja alkohola od strane maloletnih lica (tokom života i poslednjih 30 dana koji su prethodili istraživanju) i prevalencu njihove viktimizacije različitim povređujućim ponašanjima. U nastavku će biti prikazani rezultati koji se odnose na doprinos konzumiranja alkohola viktimizaciji maloletnih lica, i obrnuto, doprinos viktimizacije maloletnih lica konzumiranju alkohola. U završnom delu biće izneti ključni zaključci o odnosu između konzumiranja alkohola i viktimizacije maloletnih lica, sa posebnim osvrtom na sličnosti i razlike između maloletnih lica u Srbiji, sa jedne strane, i maloletnih lica u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Makedoniji i na Kosovu, sa druge strane.

Pristup kompenzaciji za žrtve trgovine ljudima

Ivana Radović

Astra, Beograd, Srbija

Rad ima za cilj da pokaže, koristeći studije slučaja, nesklad između zakonskog okvira i prakse u ostvarivanju prava na kompenzaciju za žrtve trgovine ljudima, tj. kako postojeći propisi i sudska praksa onemogućavaju žrtvama da ovo pravo zaista ostvare. Brojni su međunarodni instrumenti koje je Srbija potpisala ili čije vrednosti, tvrdi, preuzima u procesu evropskih integracija, a koji se tiču naknade štete za žrtve krivičnih dela sa elementima nasilja ili konkretno za žrtve trgovine ljudima: Konvencija Saveta Evrope za naknadu štete žrtvama nasilnih krivičnih dela, Konvencija Saveta Evrope za borbu protiv trgovine ljudima,

trgovine ljudima na naknadu štete utvrdi obaveza svake države da pruži zaštitu svojim građanima, ublaži posledice krivičnog dela, razume problem i patnje žrtve i omogućiti ostvarivanje njihovih prava. U završnom delu rada, ukazuje se na deset tačaka koje mogu osigurati efikasan pristup pravu na naknadu štete za žrtve trgovine ljudima.

Tematska sesija 6: Različiti oblici viktimizacije

Ima li nepartnerskog femicida u Srbiji?

Dr Zorica Mršević

Institut društvenih nauka, Beograd, Srbija

Rad sadrži analizu pojave nepartnerskih femicida kroz slučajeve u Srbiji u trogodišnjem periodu, 2014, 2015 i 2016. Žrtve nepartnerskog femicida su ubijene žene iz više kategorija za koje se konstatuje da su u povišenom riziku od rodno zasnovanog nasilja i ubistva, kao što su žene starije životne dobi koje žive same, devojčice, konobarice, novinarke, kafanske pevačice, seksualne radnice, učenice, medicinske sestre. Većina njih ili nije imala nikakav prethodni odnos sa ubicama, ili je manji broj njih bio i pre ubistva izložen maltretiranju sa ubičine strane. Cilj rada je ukazivanje na postojanje nepartnerskog femicida u situaciji kada je u javnom diskursu Srbije prisutan gotovo isključivo partnerski femicid. Analizom nepartnerskog femicida ukazuje se da nije etički, ni profesionalno praviti razliku između žrtava femicida poklanjanjem pažnje samo partnerskom femicidu, čime se zanemaruje jedna trećina femicida čije žrtve nisu bile partnerke ubicama. Potrebno je pokloniti pažnju i onim najnećećijim i najslabijim žrtvama femicida, posebno starićama, koje su vrlo malo i retko u fokusu i medija i institucija. Tek ovom analizom se omogućuje kompletna fenomenološka analiza svih femicida na način identifikovanja svih žrtava femicida. U radu ce biti analizirana pojmovna zasnovanost i nastanak termina „nepartnerski“ femicid, slućajevi nepartnerskog femicida u trogodišnjem periodu, 2014, 2015 i 2016., hegemonistićki maskulinitet kao uzrok femicida svih vrsta, problem nepostojanja zvanićnog podatka o broju femicida u Srbiji, kao i mogućnost prevencije nepartnerskih femicida po Istanbulskoj konvenciji. U metodološkom pogledu koristi se stručna literatura iz te oblasti, studije i članci, kao i medijski izveštaji (posebno, press clipping o rodno zasnovanom nasilju), web prezentacije, internetski izvori, zakoni i dokumenti društvenih politika. Pomenuti izvori su domaći, regionalni i internacionalni.

Konzumiranje alkohola i viktimizacija maloletnih lica

Mr Ljiljana Stevković

U ovoj prezentaciji je napravljen pokušaj da se ponovo promisle neki osnovni postulati viktimologije. Naravno, viktimologija se, između ostalog, još uvek bavi merenjem incidence kriminaliteta, uticajem kriminaliteta i time kako da se umanje nepoželjne posledice kriminaliteta. Međutim, neke stvari su se promenile u poslednjih nekoliko decenija. Prava žrtava su unapređena u mnogim zemljama. Razvijene su posebne politike kako bi se reformisao krivićnopравни sistem u korist žrtava. I svakako, uslovi su se drastićno poboljšali. Sada, dakle, ulazimo u novu fazu u ovoj oblasti istraživanja. Nameću se nova pitanja. Ako se ispostavi da poslednja generacija prava žrtava nije efektivna, kako da učinimo da zakon funkcioniše u skladu sa našim nadama i stremljenjima? Da li prava žrtava treba posmatrati kao ljudska prava? Zašto je ovo pitanje relevantno? Da li sam naziv „ljudsko pravo“ automatski pruža više zaštite žrtvama kriminaliteta? Da li to vodi ka višem nivou pravde? Ili je verovatnije da se ključni faktor nalazi u uspostavljanju višeg nivoa sprovođenja zakona kroz uvođenje strožih i efikasnijih mera u slućaju kršenja prava žrtava? Mogu li zaštita i lićna sigurnost zaista biti unapređeni bez dodatnog obraćanja pažnje na katastrofalno loše stanje stvari po pitanju upornog nedostatka dostupnosti pravde za velike grupe žrtava? Ovim problemima se možemo pozabaviti na plodotvoran način samo ako se usudimo da dovedemo u pitanje bazićne pretpostavke koje se nalaze u osnovi trenutnog stanja stvari u viktimologiji. Sve do danas smo se uporno zalagali za veća prava žrtava i ćvršće strategije koje bi ih poduprle. Da li smo možda dostigli taćku u kojoj smo preuvelićali naš zahtev? Da li postoje neke neželjene posledice povezane sa pristupom koji smo do sada imali? Da li smo otuđili neke od svojih „prirodnih prijatelja i saveznika“ tokom našeg krstaćkog rata u ime žrtava? Sva ova pitanja treba da budu uzeta u razmatranje u okruženju koje je znaćajno drugaćije od onog u kome smo živeli pre ćetvrt veka. Mnogo više empirijskih dokaza je postalo dostupno. Teorije su postale naprednije. Koncepti, poput osnaćivanja i ljudske sigurnosti, su do izvesne mere zamenjeni pojmovima kao što su „aktivitet“ i „zajedništvo“. Fenomeni poput sajber-kriminala i uspon nauke u domenu prikupljanja podataka su postavili nove izazove za viktimologiju. Toliko je mnogo tema za razmišljanje za savremene viktimologe.

Globalna (ne)sigurnost i nejednakost žrtava

Prof. dr Katja Franko

Odeljenje za kriminologiju i sociologiju prava, Univerzitet u Oslu, Norveška

Ideali univerzalizma i ideja da su svi životi jednako vredni i da bi trebalo da budu jednako vredni zaštite, formiraju standardni narativ za međunarodne režime ljudskih prava. Međutim, stvarnost na terenu obelećena je društvenim

dogovorima u kojima su životi *de facto* nejednako zaštićeni. Postoje velike razlike među državama. Dok mnoge države globalnog Severa doživljavaju smanjenje nivoa nasilnog kriminaliteta, nekoliko zemalja u Južnoj Americi beleži dramatičan porast nasilja vezanog za droge. Stoga, građani ovih regiona imaju izrazito različita iskustva svakodnevnog zaštitnog od viktimizacije. Štaviše, krhkost države i slabljenje državne moći u velikoj meri utiču na sposobnost države da obezbedi sigurnost za svoje građane. U cilju isticanja ovih neravnoteža, u radu će se govoriti o konceptu nejednake globalne sigurnosti. Iako je socijalna nejednakost nedavno bila tema intenzivne akademske rasprave, i u fokusu je politika Evropske unije, bezbednosna nejednakost je dobila daleko manje pažnje, posebno u kriminologiji. Moj cilj je da ukažem na osnovne procese društvene stratifikacije, koji oblikuju odluke o zaštiti ljudskog života na globalnom nivou, tj. ko će se zaštititi i na koji način. Šta se dešava sa pojedincima kada država nije tu da ih zaštiti?

Naknada štete žrtvama nakon nasilnih konflikata: Kako ih shvatiti ozbiljno?

Prof. dr Stephan Parmentier

Pravni fakultet, Katolički univerziteti Leuven, Belgija

Skoro dve decenije nakon početka raspada Jugoslavije i konflikata koji su opustošili ceo region, a najviše Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu, Srbiju i Kosovo, svaka od država još uvek pokušava da nađe odgovarajući način ili načine za bavljenje zločinima iz prošlosti i njihovim posledicama, i da povрати poverenje među građanima. Debata o tome kako se baviti prošlošću na prostoru bivše Jugoslavije još uvek traje. Međunarodna zajednica je poseban fokus stavila na krivično gonjenje i osuđivanje osoba koje su najodgovornije za ratne zločine u regionu. Od 1993. godine, pred Međunarodnim krivičnim sudom za bivšu Jugoslaviju optužena je 161 osoba; većini njih je suđeno (novembar 2017) za međunarodna krivična dela učinjena na teritoriji regiona. Takođe, u nekim državama, kao što su Bosna i Hercegovina i Srbija, stvoreni su lokalni krivičnopravni mehanizmi. Diskutovani su i drugi pristupi tranzicione pravde, kao što su komisije za istinu i programi naknade štete. Tako je debata o bavljenju međunarodnim krivičnim delima izvršenim u prošlosti i dalje od velikog značaja za ljude, organizacije i institucije u regionu. Međutim, u tom kontekstu posmatrano, iznenađuje činjenica da debata o naknadi štete žrtvama nasilnih konflikata u regionu nije zadobila više pažnje. Više od deset godina nakon usvajanja Osnovnih principa i smernica za naknadu štete, mnoge odredbe su ostale samo „mrtvo slovo na papiru“ u kontekstu regiona. Ovaj rad u fokusu ima pitanje kako naknadu štete žrtvama nasilnih konflikata shvatiti ozbiljno, te se, shodno tome, bavi sledećim ključnim pitanjima: a) različitim komponentama prava na naknadu štete; b) potrebama žrtava da im šteta bude nadoknađena, i c)

organizovanog kriminala je intenzivnija viktimizacija. Povećana svest javnosti o pretnji od organizovanog kriminaliteta u većini razvijenih zemalja dovela je do povećavanja tolerancije spram primene represivnih metoda u odgovoru na intenziviranje delovanja organizovanog kriminala. Veća tolerancija građana u odnosu na mešanje države u sferu prava, potencijalno je opasna jer ugrožava kvalitet demokratije i nivo zaštite individualnih prava u društvu. Cilj ovog rada je da razmotri proporcionalnost odgovora na pretnje od organizovanog kriminala u kontekstu ugrožavanja ljudskih prava usled upotrebe represivnih mera. Autorka inicijalno raspravlja o disfunkcionalnosti institucija što za posledicu ima stvaranje tržišnih osnova organizovanog kriminaliteta. Tamo gde država efikasno nudi usluge koje u slabim državama nudi organizovani kriminal (naplata dugova, zaštita od nasilja i iznude, efektivne transakcije u novcu i dobrima itd.), prostor za tržišni plasman „proizvoda“ organizovanog kriminala je značajno sužen. Razmatrajući proporciju represivnog i nerepresivnog proaktivnog delovanja protiv organizovanog kriminala, autorka u drugom delu rada procenjuje realističan doseg povoljnih posledica koje bi takva kombinovana politika suprotstavljanja organizovanom kriminalu proizvela u sferi kompozitnog korpusa ljudskih i građanskih prava zahvaćenih kroz kategorije i institucije demokratskog političkog sistema.

Zaštita žrtava kriminaliteta: Pravo žrtava trgovine ljudima na naknadu štete

Prof. dr Tatjana Gerginova

Fakultet bezbednosti, Skoplje, Univerzitet “Sv. Kliment Ohridski”, Bitola, Republika Makedonija

Usvajanje međunarodnih dokumenata tokom poslednjih nekoliko decenija predstavlja jasan pokazatelj aktivnosti međunarodne zajednice da pojača mehanizme zaštite prava žrtava. Deklaracija Ujedinjenih nacija o osnovnim principima pravde za žrtve kriminaliteta i zloupotrebe moći iz 1985. godine proklamuje deset osnovnih principa kojima bi države trebalo da se rukovode u odnosu prema žrtvama. Navedene principe sadrži i Okvirna odluka Evropske unije o položaju žrtava u krivičnom postupku (2001), kao i Direktiva Evropske unije o uspostavljanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta (2012). Pravo žrtve na naknadu štete je, kako predviđaju svi navedeni dokumenti, jedno od osnovnih prava žrtava kriminaliteta. Ovo pravo je ključni element pristupa pravdi i veoma je važno za unapređenje procesnog položaja žrtava i kreiranje procedura u kojima bi žrtve mogle efikasno da ostvare ovo pravo u praksi. Predmet ovog rada je analiza pravnog položaja žrtava kriminaliteta s posebnim osvrtom na pravo žrtve na naknadu štete, i to u slučaju žrtava trgovine ljudima. Cilj rada je da se kroz analizu prava žrtava

li postoje razlike u geografskoj rasprostranjenosti terorističkih napada i njihovih žrtava? Koji su obrasci promena u načinu izvršenja terorističkih napada u ispitivanom periodu? Uopšteno se može zaključiti da se obim terorističkih napada u posmatranom periodu značajno uvećao. Ukupan broj terorističkih napada, kao i žrtava povećavao se od sredine do kraja sedamdesetih godina, da bi tokom osamdesetih godina uglavnom bio stabilan, a zatim ponovo porastao početkom devedesetih godina 20. veka. Kasnih devedesetih godina dolazi do smanjenja obima terorističke aktivnosti, da bi na početku novog milenijuma bio zabeležen novi rast. Uprkos opšteprihvaćenoj tvrdnji o eskalaciji terorističkog nasilja nakon napada 9. septembra 2001. godine, podaci ukazuju da je dramatičan porast zabeležen tek u periodu od 2010. do 2014. godine. Naš sledeći nalaz upućuje na to da obrasci rizika od terorističkih napada značajno variraju u različitim zemljama i regionima. Teroristički napadi se koncentrišu u malom broju zemalja: u deset zemalja dogodilo se gotovo 40% svih terorističkih napada, dok je više od tri četvrtine svih napada locirano u oko 30 zemalja sveta. Više od 50% svih terorističkih napada odigralo se u dva svetska regiona: Latinskoj Americi i Zapadnoj Evropi. Najveći broj stradalih je u Latinskoj Americi, zatim Južnoj Aziji i Africi. Interesantan je podatak da je, iako je obim izvršenih terorističkih napada u Zapadnoj Evropi značajan, ovaj region tek peti po broju žrtava. Naredni set nalaza ukazuje na to da su se način i ciljevi izvršenja terorističkih napada promenili od sedamdesetih godina do danas. Poslednjih pet godina značajno je povećan broj bombaških napada, dok su primarne mete sve češće građani. U najvećem broju terorističkih napada stradalo je do 10 osoba. Iako izneti nalazi pružaju uvide u globalne trendove, smatramo da mogu biti okvir za dalje mapiranje obrazaca viktimizacije terorističkim napadima, što treba da bude osnov svakog adekvatnog planiranja politika i tretmana žrtava.

Bezbednost kao element društvene dobrobiti

Dr Aleksandra Bulatović

Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd, Srbija

U radu se razmatra organizovani kriminalitet kao fenomen koji utiče na društvo i ukupnost kvaliteta društvenog života. U kontekstu tradicionalnog razumevanja ljudskih prava u demokratskom društvu, primena savremenih dominantnih strategija u politici borbe protiv organizovanog kriminala ugrožava ljudska prava. Aktuelan trend u modalitetima suprotstavljanja organizovanom kriminalu iskazuje se kroz njihovo ispoljavanje u uskom spektru represivnih odgovora na bezbednosne pretnje čime se politika borbe protiv organizovanog kriminala izmešta izvan okvira društvenog blagostanja kao koncepta koji usmerava društveno organizovanje. Posledica primene takve politike borbe protiv

nekim institucionalnim dimenzijama naknade štete. Ključni argument koji se iznosi je da su sva tri navedena aspekta od suštinskog značaja u nastojanju da se naknada štete žrtvama shvati ozbiljno u post-konfliktnim situacijama, uključujući i onu na prostoru bivše Jugoslavije.

Obuka policije o potrebama žrtava rodno baziranog nasilja - Projekat PROTASIS

Prof. dr Vasiliki Artinopoulou

Panteion Univerzitet društvenih i političkih nauka u Atini, Grčka

Viktimizacija može imati veliki uticaj i raznovrsne efekte na žrtve, koje se istovremeno suočavaju sa reakcijom socijalnog okruženja. Istraživanje praktične primene Direktive 2012/29/EU o uspostavljanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta na nivou država članica EU (Direktiva o pravima žrtava) pokazuje da kao najznačajniji izazov i dalje ostaje obaveza da se osigura da sve žrtve imaju pristup podršci zasnovanoj na njihovim specifičnim potrebama. Policijski službenici su najčešće prva tačka kontakta koju žrtva ima sa državnim organima. U tom kontekstu, očekuje se da policijski službenici pokažu određene veštine prilikom kontakta sa žrtvama, naročito sa žrtvama koje imaju specifične potrebe zbog ličnih karakteristika ili konkretne situacije u kojoj su se našle, kao što su žrtve rodno baziranog nasilja i deca žrtve. Projekat PROTASIS (finansiran u okviru EC Grant Agreement JUST/2015/RDAP/AG/VICT/9318) je dizajniran na osnovu unapređene, sveobuhvatne, na dokazima zasnovane i, što je najvažnije, metodologije koja u fokusu ima žrtvu. Naučne i praktične aktivnosti projekta razvijene su na osnovu postojećih znanja i istraživanja sprovedenih u okviru prethodnih projekata finansiranih od strane EU, kao i na identifikovanju i razmeni dobrih praksi u Evropi. PROTASIS projekat realizuje konzorcijum od šest organizacija, koje predvodi Evropska organizacija za javno pravo (European Public Law Organization), a podržavaju ga tri pridružena partnera. Glavni cilj projekta PROTASIS je da doprinese stvaranju prijateljski nastrojenog okruženja za žrtve u situacijama kontakta žrtve sa policijom. To treba da se postigne kroz obezbeđivanje postupanja sa žrtvom s poštovanjem i na senzitivnan način, i to kroz poboljšanje i jačanje veština komunikacije policijskih službenika i znanja o tome kako da sarađuju sa žrtvom. Osim toga, cilj projekta je da proizvede naučne i praktične rezultate koji će doprineti efikasnoj implementaciji i praktičnoj primeni Direktive o pravima žrtava i dalje omogućiti sprovođenje mera zaštite na nacionalnom i evropskom nivou (tj. Regulative (EU) 606/2013 za uzajamno priznavanje mera zaštite u građanskim pitanjima, Direktive 2011/99/EU o Evropskoj meri zaštite). PROTASIS tening modul se predstavlja

kao primer dobre prakse, koja ima za cilj da efikasno osvetli i odgovori na potrebe žrtava i profesionalaca, i ima značajan efekat u premošćavanju postojećeg jaza između neujednačenog tretmana žrtava, s jedne, i primene Direktive o pravima žrtava širom Evrope, sa druge strane.

Plenarna sesija 3: Žrtve, ljudska prava i globalna nesigurnost

---

Pravda za žrtve - nova dimenzija u krivičnom pravnom sistemu

Prof. Dr. Girja Shankar Bajpai

Pravni fakultet, Univerzitet u Delhiju, Indija

Aktivizam vezan za žrtve kriminaliteta prošao je kroz razne faze, kao što su sistem socijalne zaštite, prava i pružanje pomoći žrtvama. Međutim, pitanje vezano za učešće žrtve u krivičnom postupku je i dalje slabost mnogih pravosudnih sistema. Učešće žrtve u krivičnom pravnom sistemu je veoma značajno jer omogućava žrtvi da utiče na donošenje odluka u različitim fazama krivičnog postupka. Značajan napredak u ovom pogledu postignut je na globalnom nivou, omogućavajući žrtvi da učestvuje u krivičnom postupku. To podrazumeva uključivanje žrtve u fazi podizanja optužnice, izjašnjavanja o krivici, unakrsnog ispitivanja, ocenjivanja dokaza, saslušanja vezana za puštanje uz kauciju, uslovnu kaznu, saslušanje vezano za određivanje sankcije i slično. Pravosudni sistem u Indiji nedavno je uveo određene promene u ovom pravcu i sada žrtva može da učestvuje u različitim fazama krivičnog postupka. Značajno pravo je pravo žrtve na žalbu i uključivanje žrtve u saslušanje vezano za puštanje uz kauciju i tako dalje. Uprkos nekim naprecima, pravosudni sistem u Indiji još uvek ne odgovara u dovoljnoj meri na potrebe, prava i učešće žrtava kriminaliteta u krivičnom postupku. Ovaj rad otvara generičku diskusiju o ovoj temi, diskutujući o međunarodnom razvoju, pritom kritikujući domaće zakone i pravosudni sistem vezano za učešće žrtava u krivičnom pravnom sistemu. Rad takođe naglašava mogućnosti da se žrtva dovede u sam centar krivičnog pravog sistema, posebno u svetlu nekih značajnih sudskih odluka koje je doneo Vrhovni sud Indije.

Žrtve terorizma i žrtve borbe protiv terorizma: Zaštita ljudskih prava žrtava u kontekstu globalne nesigurnosti i terorizma

Dr Axelle Reiter

Evropski univerzitetski institut, Italija

Savremeni razvoj pojma legitimnih državnih moći je rezultat procesa internacionalizacije suvereniteta i normalizacije vanrednih situacija. Od 11.

neoliberalnog tipa. Pitanje je i u kojoj meri država može da štiti i realizuje ljudska prava u uslovima uzurpiranja nacionalnog suvereniteta od strane globalnog korporativnog establišmenta. Neoliberalna paradigma ljudskih prava zasniva se na unapređivanju i zaštiti kolektivnih prava globalnog kapitala radi dobrobiti korporacija koju postavlja iznad dobrobiti pojedinaca/ki i lokalne zajednice. Ova paradigma osporava ulogu države i poziva na oslobađanje sve većeg prostora za kapital radi ekonomske globalizacije koja počiva na deregulaciji i smanjivanju državnih investicija i kontrole. Stoga se efikasno i dosledno ostvaruju i štite one norme ljudskih prava koje odgovaraju interesima globalnog kapitala. Kao primer lokalnog konteksta predstaviće se stanje i tendencije u Republici Srbiji. Cilj rada je ukazivanje na nužnost primene holističkog i interdisciplinarnog pristupa u monitoringu i evaluaciji stanja ljudskih prava i položaja žrtava kršenja ljudskih prava. Funkcionisanje sistema ljudskih prava ne može se ispravno oceniti i unapređivati bez sagledavanja društvenog i ekonomskog konteksta u kojem se norme i standardi ljudskih prava "proizvode" i primenjuju. Rad ukazuje na nužnost premeštanja fokusa sa bavljenja unapređenjem *forme* (normi) ka bavljenju unapređenjem *suštine* (morala, pravde i pravičnosti).

Globalni obrasci savremenog terorizma: obim, viktimizacija i način izvršenja

Prof. dr Sladana Đurić

Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Beograd, Srbija

Ana Paraušić, MsC

Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti, Beograd, Srbija

Uprkos značajnom akademskom interesovanju za fenomen terorizma, do nedavno se malo toga znalo o obrascima rizika od terorističkih napada širom sveta. Tradicionalni izvori podataka o krivičnim delima, poput zvanične evidencije policije i studija o viktimizaciji, uobičajeno ne registruju podatke o terorističkim napadima ili žrtvama terorizma. Ipak, zahvaljujući razvoju sve obuhvatnijih specijalizovanih on-line baza podataka, moguće je steći uvid u globalne trendove ovog kompleksnog fenomena. U radu ćemo predstaviti neke obrasce terorističkih napada, kao i viktimizacije terorizmom za period 1970. do 2016. godine, izvedene iz metaanalize podataka jedne od najsveobuhvatnijih i najreferisanijih baza podataka – Baze globalnog terorizma (*Global terrorism database*). Našom analizom je obuhvaćeno 169459 incidenata u 205 zemalja i teritorija. Tako dobijeni nalazi, uz komparativno sagledavanje postojećih istraživačkih uopštavanja, omogućili su nam okvirni uvid u sledeći set pitanja: Kakvi su trendovi koji se odnose na obim terorističkih napada i broj žrtava? Da

obuhvaćene uzorkom, u cilju verifikacije nalaza istraživanja, njihove dopune i dobijanja predloga o tome kako unaprediti pružanje podrške žrtvama. Istraživanjem je obuhvaćeno 78 službi, od kojih 73 (93,6%) pružaju pomoć i podršku žrtvama. U prvom delu rada će biti dat metodološki okvir istraživanja. Nakon toga će biti predstavljeni ključni nalazi istraživanja, s posebnim fokusom na nalaze o tome ko su pružaoci usluga za žrtve, kojim žrtvama se nude pomoć i podrška, koji oblici pomoći i podrške su dostupni žrtvama i na koji način se pružaju, kao i kakvi su kapaciteti postojećih službi za žrtve. U poslednjem delu rada će se izneti glavni zaključci i preporuke do kojih se došlo istraživanjem, a koje treba da posluže kao osnov za dalji rad na razvijanju nacionalnog sistema podrške za žrtve u Srbiji.

Tematska sesija 5: Bezbednost, viktimizacija i ljudska prava

Žrtve kršenja ljudskih prava između hiperprodukcije normi ljudskih prava i pravde: globalni i lokalni kontekst

Prof. dr Mirjana Dokmanović

Institut društvenih nauka, Beograd, Srbija

Od usvajanja Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima zaštita i unapređenje ljudskih prava su u fokusu međunarodnih organizacija (UN, MOR), regionalnih (Savet Evrope) i supranacionalnih organizacija (Evropska unija) i država. Posledično, razvile su se generacije ljudskih prava i formirao širok dijapazon međunarodnih i regionalnih normi i standarda ljudskih prava u svim oblastima javnog života, uključujući one u cilju suzbijanja diskriminacije i nasilja nad ženama. Uprkos tome, ova hiperprodukcija normi ljudskih prava, pretočena u hiperprodukciju nacionalnih pravnih normi, nije u očekivanoj i srazmernoj meri doprinela zaštiti i dobrobiti uživaoca tih prava. Naprotiv, oni su često žrtve kršenja svojih osnovnih prava i bez odgovarajuće zaštite. Umesto prosperiteta i blagostanja, savremeni svet karakterišu masovna kršenja ljudskih prava u vidu rasta siromaštva, oružanih konflikata, terorizma, diskriminacije žena, eksploatacije radne snage, rodnog jaza u platama, rasta prekarijata, uništavanja prirodnih resursa i zagađivanja hrane, vode i životne sredine. Predmet rada je analiza korelacije ovih negativnih tendencija sa hiperprodukcijom međunarodnih i regionalnih normi ljudskih prava. Polazište rada je u stavu da načela jednakosti, nediskriminacije i pravičnosti ne mogu da funkcionišu u nadogradnji ukoliko ne funkcionišu, tj. ukoliko se ne poštuju u bazičnim ekonomskim odnosima. Osnovna pitanja u kojem se polazi u radu jeste ko ima najviše koristi od proizvodnje inflacije normi ljudskih prava i da li država može da poštuje i realizuje te norme ukoliko favorizuje ekonomski kontekst

septembra, vlade su usvojile antiterorističke zakone i politike, stvorene ponovnim interpretiranjem unutrašnjih i međunarodnih normi, uključujući zakon o oružanom sukobu i ravnotežu između ljudskih prava i nacionalne bezbednosti. Ovaj fenomen je utemeljen u ideji da specifičnost savremenog terorizma, opasnosti koje iz njega proizilaze, kao i odgovori brojnih nacionalnih vlasti opravdavaju duboku transformaciju globalnog sistema u oblasti pravde, slobode i bezbednosti. Protiv-teroristički napad na ljudska prava i brojne međunarodne norme, ima svoje korene u tvrdnji da, u slučajevima opasnosti, nova ravnoteža treba da bude uspostavljena između slobode i bezbednosti, pri čemu se ljudima garantuje više bezbednosti a manje slobode. Normalizacija pravila izuzetka i njihova kasnija banalizacija zasnivaju se na konstrukciji kolektivnog prava na bezbednost, koje državne vlasti treba da garantuju svojim građanima. U takvom okviru tradicionalni diskurs prava se koristi za ostvarivanje suprotnih ciljeva. Države se pozivaju na pozitivne obaveze da “preduzmu preventivne mere da zaštite pojedince čiji su životi ugroženi kriminalnim radnjama drugih pojedinaca”, kako bi ustanovile navodnu dužnost državnih zvaničnika da ograniče osnovna prava osumnjičenih terorista, kako bi se ostvarilo pravo na bezbednost cele populacije. Pretpostavlja se da je to pitanje analize “koštanja-dobiti” i smatra se da svi pripadnici društva dobijaju iz ove razmene, sve dok oni nisu krivi. Rad kritički ispituje ovu revoluciju u pravu i doktrini. On analizira opasnosti koje paradigma “rata protiv terorizma” stvara za pojedinačne žrtve, društvene strukture pogođenih država i međunarodni pravni poredak (usađivanjem unutar zakona praksu ilegalnosti koja ima veliku šansu da nadraste svoju prvobitno antiterorističku funkciju), kao i otpor na koji ovaj trend nailazi u međunarodnim forumima. U radu se ističe da efektivan odgovor na zloupotrebu svedoči o pozivima na striktnije pridržavanje vladavine zakona nego što je uobičajeno, uključujući poštovanje integriteta i ključnih individualnih prava. Činjenica da se teroristički napad može desiti bilo gde i bilo kada, ne može da da legitimitet za primenu vanrednih režima. Pored toga, nema mesta balansiraju između zakonom garantovanih prava i posledičnih razmatranja, pošto je zakon sam po sebi ravnoteža.

Teorijska perspektiva krivično-imigracionih zakona u Sjedinjenim Američkim Državama

Doc. dr Nadjhia Normil-Skakavac

Odeljenje za sociologiju i krivično pravo, Državni univerzitet Virdžinija, Sjedinjene Američke Države

Iako je kroz nekoliko studija potvrđeno da je manje verovatno da imigranti prekrše zakon nego starosedeooci, “krimigraciona” struktura ili kriminalizacija imigracionih zakona u Sjedinjenim Američkim Državama nastavlja da

odslikava intersekcionalnost rase, etniciteta i etiketa povezivanih sa imigrantima. U takvoj situaciji, mnogi donosioci politika u SAD podležu svojim predrasudama i stereotipima na bazi činjenice o državi porekla kao uticajnom faktoru koji utiče na razdvajanje nepoželjne imigranata od onih koji su poželjnijih, i time posledično stvaraju a zatim i etiketiraju “kriminalne strance”. Koristeći teoriju etiketiranja, ovaj rad primenjuje heuristički pristup kako bi ispitao istorijske podloge različitih imigracionih zakona i faktora povezanih sa odbijanjem zahteva za azil. Svrha ove studije je dvojaka. Prvo, ona ispituje tipologiju zakona i sociopolitičkih događaja usmerenih prema “haićanskim ljudima iz čamca” i “meksičkim došljacima” – dvema grupama imigranata koje se bez sumnje smatraju pretnjom. Drugo, ova studija uvodi koncept hipokrizijske racionalizacije, dovodeći ga u vezu sa etnocentrizmom i diskriminatorskom prirodom imigracionih zakona Sjedinjenih Američkih Država.

Internet viktimizacija dece: Istraživanje socijalnog konteksta viktimizacije

Prof. dr Kimberly McCabe

Odeljenje za kriminologiju, Lynchurg koledž, Virdžinija, Sjedinjene Američke Države

Tokom poslednjih 25 godina, viktimizacija dece putem društvenih mreža, odnosno onlajn zajednice, došla je u fokus organa sprovođenja zakona i pravnih sistema širom sveta. U Sjedinjenim Američkim Državama je 2000. godine donesen Zakon o zaštiti dece na internetu, u pokušaju da se ograniči izlaganje dece pornografiji i eksplicitnim sadržajima. Međutim, ovaj zakon ne zabranjuje detetu da inicira kontakt sa osobom koja želi da mu naudi. Stoga mnogi sumnjaju u korisnost ovog zakona po pitanju prevencije zlostavljanja dece. Ovaj projekat istražuje krivična dela protiv dece učinjena putem interneta (ICAC) a u vezi sa predisponiranošću žrtve i njenim učešćem, i to onako kako je prijavljeno policiji u Sjedinjenim Američkim Državama, a što je primenjivo i u drugim državama, uključujući Srbiju. Ispitanici u ovom istraživanju su deca žrtve. Metodologija je uključila kros-sekcionalni nacrt kako bi se ispitala karakteristike slučaja i dinamika koja se nalazi u pozadini. Ova studija je posebno istražila krivična dela protiv dece učinjena putem interneta kako bi utvrdile rodno specifične karakteristike slučaja a vezano za njegovu dinamiku. Stoga ova studija treba da posluži kao osnova za sve one koji rade sa decom žrtvama – posebno žrtvama zlostavljanja od strane deci nepoznatih osoba. U ovom istraživanju, predmeti koji su uključili krivična dela protiv dece učinjena putem interneta za 2014, 2015. i 2016. godinu dostavljeni su istraživačima od strane policije države Virdžinija (SAD). Rezultati ovog istraživanja su utvrdili mnogo zajedničkih elemenata u slučajevima krivičnih dela protiv dece učinjenih

dinamiku unutar porodica. Slično individualnom i porodičnom nivou, većina zajednica, koje su bile pogođene ratom, prenose negativna iskustva, kao što su psihološka i fizička trauma i lični gubici, na nacionalni nivo. Prezasićenost traumom, žalovanjem, gubicima generira drugu i treću generaciju sa simptomatologijom kompleksnog posttraumatskog stresnog poremećaja. Ovaj uticaj je vidljiv na svim nivoima: individualnom, porodičnom, na nivou zajednice i nacije, prožima sve aspekte života i utječe na buduće generacije.

Službe za žrtve u Srbiji: Rezultati istraživanja

Dr Sanja Čopić

Viktimološko društvo Srbije i Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Srbija

Jasmina Nikolić

Viktimološko društvo Srbije, Srbija

Ovaj rad ima za cilj da predstavi nalaze istraživanja postojećih službi za žrtve u Srbiji, koje je sproveo Viktimološko društvo Srbije - VDS u saradnji sa Evropskom podrškom žrtvama tokom februara i marta 2017. godine i da otvori dijalog o mogućem modelu nacionalnog sistema službi za žrtve u Srbiji. Istraživanje je bilo deo šireg projekta *Jačanje službi za podršku žrtvama u Srbiji*, koji su implementirali Svetska banka i Multidonatorski poverenički fond za podršku sektoru pravosuđa u partnerstvu sa Evropskom podrškom žrtvama. Cilj projekta je podrška Vladi Republike Srbije da, u kontekstu pristupnih pregovora Srbije sa Evropskom unijom, razvije i uspostavi nacionalni sistem službi za žrtve, koji je u skladu sa odredbama *Direktive EU o uspostavljanju minimalnih standarda o pravima, podršci i zaštiti žrtava kriminaliteta* (Direktiva 2012/29/EU), i tako doprinese unapređenju usluga za žrtve u Srbiji. Predmet istraživanja bile su postojeće državne institucije i organizacije civilnog društva na teritoriji Srbije, koje pružaju pomoć i podršku žrtvama. Cilj istraživanja je bio mapiranje organizacija i institucija koje pružaju pomoć i podršku žrtvama i dolaženje do saznanja o tome koje usluge za žrtve postoje u Srbiji i gde su praznine, odnosno šta je potrebno uraditi kako bi sve žrtve na celoj teritoriji zemlje imale jednak pristup uslugama podrške. Istraživanje je imalo i praktični cilj: na osnovu prikupljenih podataka napravljena je baza podataka organizacija i institucija koje pružaju pomoć i podršku žrtvama u Srbiji, koja je pretočena u interaktivnu mapu (<https://victimservices.eu/>), koju mogu da koriste kako žrtve, tako i svi oni koji dolaze u kontakt sa žrtvama i pružaju im pomoć i podršku. Podaci o postojećim službama za žrtve su prikupljeni na dva načina: primenom elektronske (online) ankete i putem konsultacija u formi radionice sa predstavnicima dela organizacija koje su bile

Analiza razmatra sve bitne segmente samog procesa, od oformljivanja Odjeljenja za podršku svjedocima, do utvrđivanja pravila i propisa rada, kao i suradnje sa različitim vladinim i nevladinim tijelima. Također, daje kratki pregled sistema podrške svjedocima u regiji, s ciljem ukazivanja upravo na različite pristupe svjedocima/žrtvama u pravosuđu. Na kraju, analiza daje određene preporuke za poboljšanje samog Mehanizma podrške, koje bi u mnogome mogle odgovoriti na brojna pitanja ne samo unutar samih Odjeljenja za podršku svjedocima, nego i prema ostalim akterima u cijelom procesu. Kako niti jedan sistem nije i ne može biti savršen, mi smo se trudili da upravo dugogodišnje iskustvo u radu sa svjedocima/žrtvama u pravosuđu prikazemo kroz ovu analizu, koje bi moglo biti od koristi svima koji su aktivni u ovom procesu.

Značaj istraživanja Transgeneracijske traume i efekti istraživanja

Tanja Tankosić

Sud Bosne i Hercegovine, Odjeljenje za podršku svjedocima, Bosna i Hercegovina

Predmet ovog rada je komparativna studija različitih istraživanja koja je bave fenomenom Transgeneracijske traume, a koja su sprovedena u različitim populacijama i u različito vrijeme. Istraživanja na ovu i slične teme su počela srazmjerno rano, u kasnom 19. veku i još uvijek su fokus interesa novijih istraživanja. Cilj rada je da prezentuje neka od najvažnijih istraživanja Transgeneracijske traume i potakne razgovor na tu temu. Rad će prikazati najrelevantnija istraživanja i rezultate tih istraživanja. Istraživanja i studije su rađene na različitim nivoima: inividualnom, porodičnom, na nivou zajednice i nacionalnom nivou. Također, traumatski događaji ili situacije koji su uzrokovali psihološke traume su različiti te variraju: rat i genocid, porobljavanje, kolonijalizam, kontrola totalitarnih političkih režima, teroristički napadi, građansko i porodično nasilje, seksualno nasilje, ekstremno siromaštvo i glad, i prirodne katastrofe. Rezultati istraživanja variraju od populacije do populacije, ali pokazuju najčešće psihološke, emotivne, zdravstvene i socijalne simptome, koji su prisutni na svim nivoima koji su prethodno spomenuti. Neka od istraživanja su kao rezultat potakle promjenu perspektive u medicinskom establišmentu i potakle države da reaguju po rezultatima istraživanja. Neki od programa i projekata, koji su osnovani kao reakcija na istraživanja utjecaja Transgeneracijske traume, će također kratko biti spomenuti kao dobri primjeri prakse. Značaj ovih istraživanja, posebno onoga što su istraživanja pokazala, je višestruk za cijelokupnu regiju. Rat na području bivše Jugoslavije je ostavio snažan pečat na većinu populacije. Skoro svaki pojedinac ima lično iskustvo koje je preneseno u porodičnu situaciju, ostavljajući i mijenjajući odnose i

putem interneta i značajne aspekte rodne dimenzije u ovim slučajevima. Stoga je uticaj interneta i savremenih socijalnih konteksta onlajn zajednice istražen kroz prizmu viktimizacije dece i mogućnosti sprečavanja ovakve viktimizacije.

Plenarna sesija 4: Zaboravljene i nevidljive žrtve

„Unutrašnji emigranti” kao žrtve?

Prof. dr Matjaž Jager

Institut za kriminologiju na Pravnom fakultetu Univerziteta u Ljubljani, Slovenija

Prof. dr Katja Šugman Stubbs

Pravni fakultet i Institut za kriminologiju na Pravnom fakultetu Univerziteta u Ljubljani, Slovenija

Rad ima za cilj da ispita pojam „unutrašnji emigranti” i razmotri pitanje njegove ili njene krivice ili, pak, potencijalni status žrtve koji bi mu/joj se verovatno mogao pripisati. Prema tradicionalnom shvatanju, „unutrašnji emigrant” je neko ko se protivi (represivnom) političkom režimu u svojoj zemlji, ali se ne odlučuje da emigrira u inostranstvo, kao ni da se aktivno pobuni protiv režima. Umesto toga, bira da se „povuče u svoj unutrašnji azil”. Počinjemo sa apostrofiranjem javljanja ideje „unutrašnjeg emigranta” u književnoj kontroverzi izazvanoj u Tomas Manovoj osudi nemačkih pisaca koji su ostali u Nemačkoj i objavljivali tokom nacističkog perioda. U pokušaju održanja samopoštovanja, neki od njih su odbili Mana, tražeći za sebe status „unutrašnjeg emigranta”. Nakon istorijskog rađanja ovog pojma, skiciramo analitičke elemente čistog „unutrašnjeg emigranta” i njegovih stvarnih, životnih varijacija, te ih poredimo sa drugim sličnim stavovima obzirom na represivnu političku moć. Zaključujemo isticanjem nekih pravnih i psiholoških aspekata i troškova statusa „unutrašnjeg emigranta”, naročito u svetlu teorije kognitivne disonance i otkrića u eksperimentima o poslušnosti i konformizmu.

Neselektivna ubistva: Pomeranje granice u definisanju “civila” i “boraca” u američkim napadima dronovima

Dr Vasja Badalič

Institut za kriminologiju na Pravnom fakultetu Univerziteta u Ljubljani, Slovenija

Opšti cilj ovog rada jeste analiziranje na koji način je granica između civila i legitimnih vojnih meta zamagljena u dron kampanji Sjedinjenih Američkih

Država, što rezultira neselektivnim napadima u kojima su civili ubijani i osakaćeni. Rad ispituje kako je novi kriterijum određivanja meta drona, usvojen od strane vojske Sjedinjenih Američkih Država u periodu nakon terorističkog napada 9. septembra 2001. godine, zamaglio liniju razgraničenja između vojnika i civila, stvarajući tako povoljne okolnosti za suštinski neprecizne napade dronom. Prvi kriterijum korišćen od strane vojske Sjedinjenih Američkih Država zasnovan je na ideji da svi odrasli muškarci u blizini onih koji su poznati kao boraci, jesu borci; drugi kriterijum ukazuje da oni koji prvi požure na mesto napada drona jesu borci, i treći kriterijum pretpostavlja da pojedinci koji su pod nadzorom jesu borci ukoliko redovno komuniciraju posredstvom mobilnih telefona sa poznatim borcima. Na osnovu detaljne analize sva tri kriterijuma, potkrepljene primerima bespilotnih napada Sjedinjenih Američkih Država u Avganistanu i Pakistanu, vidi se kako sva tri kriterijuma zanemaruju razliku između civila i boraca, ključni princip u međunarodnom humanitarnom pravu. Princip razlikovanja navodi da sve zaraćene strane uključene u oružani konflikt moraju da prave razliku između civila i boraca, te da su samo vojni ciljevi legitimne vojne mete. Državnoj strani u ratu sa paravojnom formacijom je dozvoljeno targetiranje samo dve kategorije pojedinaca – stalnih članova paravojne formacije, koji kontinuirano učestvuju u neprijateljskim akcijama, i civila, koji privremeno i direktno učestvuju u neprijateljskim akcijama. Rad pokazuje kako vojska Sjedinjenih Američkih Država, koja fizičku blizinu borcima i česte telefonske kontakte sa borcima tretira kao dokaz vojne aktivnosti, ignoriše princip razlikovanja i dve definicije o legitimnim vojnim metama.

Zaboravljene žrtve: Zlostavljanje i zanemarivanje starih ljudi

Dr Stella Papamichail

Helenski otvoreni univerzitet i Atinski univerzitet primenjenih nauka, Grčka

Tema ovog rada je zlostavljanje i zanemarivanje starih ljudi od strane članova njihovih porodica i onih koji vode brigu o njima. Činjenica je da je, uprkos napretku društava i pravnoj zaštiti ljudskih prava, nasilje u porodici prema ženama i deci u konstantnom porastu. Međutim, porodično nasilje takođe pogađa i ostale članove koji zavise od drugih, poput starih osoba. Ovoj kategoriji žrtava ne posvećuje se dovoljno društvene i naučne pažnje. Relevantna istraživanja ukazuju na to da svake godine broj starih ljudi u Evropskoj uniji, koji pati od nekog oblika zlostavljanja, broji na stotine hiljada, a prema Svetskoj zdravstvenoj organizaciji, postotak starih ljudi koji su zlostavljani varira između 4% i 6% ukupne populacije. Slogan “Ka društvu svih starosnih doba” usvojen je u Ujedinjenim nacijama 1999. godine i ponovljen na Svetskoj konferenciji starenja, održanoj u Madridu 2002. godine. On naglašava

Osnovne aktivnosti koje su sprovedene u okviru projekta odnose se na kreiranje i realizaciju plana i programa specijalističke edukacije „Psihološki pristup djeci u krivičnom postupku“, kreiranje i izradu Vodiča za djecu, mlade i roditelje, pisanje publikacije, realizaciju studijske posjete i organizaciju stručne konferencije u cilju promocije uloge stručnih saradnika za podršku svjedocima u pravosudnim institucijama. Sprovedena evaluacija je pokazala da je kvalitet sadržaja edukacije od strane edukanata ocjenjen najvišom ocjenom, te da je na terenu doveo do značajnih i primjećениh promjena u efikasnosti rada, da su Vodiči u potpunosti zadovoljili potrebu djece i roditelja za informisanošću, a zaključak stručne konferencije je bio da psihologija i pravo predstavljaju dve nezaobilazne i komplementarne struke u kreiranju „pravosuđa po mjeri djeteta“.

Tematska sesija 4: Službe za podršku žrtvama

Analiza primjene Mehanizma podrške žrtvama/svjedocima u BiH

Mr Alma Taso Deljković

UNDP BiH, Bosna i Hercegovina

Sabina Hidanović

UNDP BiH, Bosna i Hercegovina

Projekat „Podrška procesuiranju slučajeva ratnih zločina“ (SPWCC), koji od 2008. godine implementira Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP), usmjeren je na jačanje kapaciteta pravosudnih institucija u Bosni i Hercegovini (BiH) za adekvatno procesuiranje predmeta ratnih zločina, kao i drugih krivičnih djela. Dio projekta se bavi jačanjem kapaciteta pravosudnih institucija za pružanje podrške žrtvama/svjedocima u predmetima ratnih zločina, te svim drugim krivičnim predmetima. Koncept podrške svjedocima u pravosuđu se u Bosni i Hercegovini po prvi put uvodi 2005. godine kroz međunarodni segment – 'Ured Registarar' u Sudu Bosne i Hercegovine. Od 2005. godine do danas, sam koncept, danas složeni mehanizam, prošao je različite promjene. Međutim, ono što je bitno jeste da se podrška svjedocima pokazala kao izuzetno bitan segment pravosudnog procesa. Sama ideja se zasniva na podršci (često psihološkoj, ali i drugim oblicima podrške), kao i pomoći svjedocima prilikom davanja izjave, odnosno svjedočenja. Cilj takvog pristupa je smanjiti mogućnost anksioznosti i dodatne traumatizacije svjedoka prilikom ovih postupaka, kao i unapređenje efikasnosti kroz cijeli krivični postupak. Sveobuhvatnom analizom primjene Mehanizma podrške žrtvama/svjedocima u BiH smo pokušali da utvrdimo trenutno stanje u pogledu pružanja podrške svjedocima u stanju potrebe kada su im, ili nisu, određene mjere zaštite, ali i na polju primjene mjera zaštite svjedoka u skladu sa važećim zakonima i drugim propisima iz te oblasti.

doživeli. Pored toga, različita su po mogućnostima suočavanja i istrajavanja u stersnim životnim okolnostima. Razlikuju se i po izvorima podrške koji su im dostupni. Poseban osvrt u radu posvećen je položaju dece u sudskom postupku, odnosno, kako se njegovo sprovođenje odražava na emotivno, kognitivno i intelektualno funkcionisanje deteta. S obzirom da su procesi dvosmerni, te da stanja deteta utiču na kvalitet dobijenog iskaza, u radu su predstavljene i objašnjene komponente razvoja deteta koje su bitne sa pravnog stanovišta: opšte razumevanje, pamćenje, sugestibilnost, jezik, socijalni i emocionalni razvoj, kao i pitanje moralnosti (istine). Predstavljani su izazovi u radu sa decom koja su oštećeni ili svedoci, sa kojima se suočavaju stručni radnici iz sistema pravosuđa i sistema socijalne zaštite, kao i načini njihovog prevazilaženja, a sve u cilju zaštite najboljeg interesa deteta u sudskom postupku.

Jačanje profesionalnih kapaciteta za unapređenje psihosocijalne podrške djeci u krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini: primjer dobre prakse

Prof. dr Sanja Radetić-Lovrić

Univerzitet u Banjaluci, Filozofski fakultet, Univerzitet u Banja Luci, Bosna i Hercegovina

Olga Lola Ninković

Okružni sud Banja Luka, Odjel za podršku svjedocima, Bosna i Hercegovina

Donošenjem *lex specialis* Zakona o postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku na nivou entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, značajno se obratila pažnja na human psihološki pristup djeci u krivičnom postupku. Na taj način je istaknut značaj formiranih Odjela za podršku svjedocima i profesionalnog rada stručnih saradnika u pravosudnim institucijama, čija je uloga da poštuju i sprovode individualni i humanistički pristup u zaštititi najboljih interesa djece u kontaktu sa zakonom. S druge strane, osnovnim, pa ni postdiplomskim studijima u oblasti društvenih nauka, a posebno psihologije, nije predviđeno sticanje specijalističkih i usmjerenih znanja koja bi odgovorila na kompleksne profesionalne zahtjeve koje iziskuje rad sa djecom u krivičnom postupku. Uz podršku UNICEF-a i partnera Vlade Švicarske i Švedske agencije za razvoj i saradnju, a u okviru projekta „Pravda za svako dijete“ proistekao je niz aktivnosti čiji je cilj bio: jačanje profesionalne uloge stručnih saradnika za podršku svjedocima i zaštita mentalnog zdravlja djece u kontaktu sa zakonom. Projekat je trajao tri godine, a implementirao se od strane Društava psihologa Republike Srpske i brojnih partnera. Ovaj rad ima za cilj da stručnoj javnosti predstavi jedan primjer dobre prakse, koji je doveo do unapređenja primjene psihološke djelatnosti u pravosudnoj praksi i unaprijedio atribuciju odnosa dvije naučne discipline - prava i psihologije.

potrebu za boljim tretmanom starih kao korisnicima procesa razvoja i to u okruženju u kome se svet bori s problemima kao što su ishrana, energija, klima i ekonomska kriza. Međunarodna zajednica, takođe, sa većom pažnjom prati ljudska prava starih osoba, sa ciljem ukidanja starosne diskriminacije, kao i zlostavljanja, zanemarivanja i nasilja prema njima. Ovim radom pokušavamo da stavimo zaboravljene žrtve nasilja u porodici u fokus naučnih studija. U radu će biti prikazani oblici i tipovi zlostavljanja starih, elementi koji ove osobe čine ranjivim, kao i predlozi za prevenciju i reagovanje na nasilje nad starima. Ovaj problem je od posebnog značaja ako se ima u vidu činjenica da će se broj starih osoba uvećavati i da će u budućnosti činiti veliki udeo u populaciji, barem u zapadnim društvima i Evropi. Svetska zdravstvena organizacija tvrdi da postoji oko 600 miliona ljudi starijih od 60 godina, a očekuje se da se ovaj broj udvostruči do 2025. godine i učetvorostuči do 2050. Usled starenja populacije, udeo ljudi preko 80 godina u Evropi se očekuje da dosegne 12% do 2050. godine. Starenje populacije podrazumeva da je sve više i više ljudi zavisno od brige svojih rođaka ili specijalizovanog osoblja, i da su ranjivi na zanemarivanje i/ili zlostavljanje.

Bavljenje potrebama žrtava nakon višestrukih većih incidenata: Nedavna iskustva iz Ujedinjenog Kraljevstva

Jelena Watkins

Organizacija Trauma Care, Ujedinjeno Kraljevstvo

Ujedinjeno Kraljevstvo je ove godine iskusilo do sada nezabeležen broj katastrofa; to su bili: teroristički napadi na Vestminsterskom mostu 22. marta, u Mančester areni 22. maja, na Londonskom mostu 3. juna, u džamiji Finsberri park 19. juna i u stanici metroa Parsons Grin 15. septembra. Pri tome, desio se i požar na Grenfel kuli, incident sa velikim brojem žrtava u kom su psihološki odgovori žrtava sami po sebi opisani kao katastrofalni. Svi ovi incidenti su, zbog svoje kompleksnosti, zahtevali značajne resurse i stručnost kako bi se sanirao njihov traumatski uticaj. Na koji način država pruža podršku kada je potražnja za njom toliko velika, dok su kapaciteti i mogućnosti nedovoljni? Koje resurse treba staviti na raspolaganje i kako? Da li postojeći psihosocijalni planovi funkcionišu u praksi ili ih treba revidirati, koristeći skorašnja iskustva? Ovaj rad će dati kratak prikaz ranih i srednjeročnih posledica i potreba žrtava, i osvrt na trenutnu prirodu i spremnost službi za pružanje psihološke podrške u Ujedinjenom Kraljevstvu i naglasiti kakve to implikacije ima za budućnost. Polazeći od svoje specijalizacije u oblasti pružanja podrške u slučajevima trauma i šire psihološke podrške nakon katastrofa, autorka je savetovala predstavnike nadležnih službi koje su delovale nakon napada na Mančester arenu i u slučaju požara na Grenfel kuli. Pri tome, nastavlja da radi kao

psihoterapeut u radu sa traumama kod onih koji su bili direktno pogođeni brojnim drugim incidentima, uključujući i ovde pomenute. Ovaj rad se zasniva na autorkinom konstantnom učenju iz ovih iskustava.

posledicu njihovo isključivanje, marginalizovanje i/ili viktimiziranje u internet prostoru. Feministička kritika, takođe, kaže da nije jedini cilj samo utvrđivanje šta se smatra legalnim, a šta nelegalnim ponašanjem, već da se radi o kontinuiranom manifestovanju simbola mizoginih stavova koji su deo dominantnih rodnih i kulturnih ideologija. Cilj rada je da se predstave osnovne fenomenološke i etiološke karakteristike rodnih dimenzija upotrebe/zloupotrebe informacionih tehnologija i pokaže kako virtuelni prostori komunikacije, po svojim društvenim posledicama, nisu rodno neutralni i da internet nasilje ima svoje rodne implikacije. Podaci ukazuju da je u digitalnom svetu privatnost žena značajno ugrožena i povezana sa novim i zastrašujućim oblicima on line nasilja čija meta su žene. Feministička istraživanja upozoravaju da je „internet (je) samo akcelerator kulture na koju smo svi navikli, a to je patrijarhat“. Iz te saznajne perspektive viktimizacija žena na društvenim mrežama zavisi od nivoa patrijarhalne ideologije roda u jednom društvu, uticaja medija, zaštite prava žena i slično. Na društvenim mrežama žene mogu da dožive različite oblike nasilja i povrede privatnosti (izražavanje mržnje, širenje laži, proganjanje, montaža fotografija, stvaranje lažnih korisničkih profila, vršnjačko nasilje, nastavak porodičnog nasilja, pretnje i ucene i drugo). Osnovne teme koje su u radu razmatrane odnose se na opšti pristup fenomenu cyber prostora i online/internet nasilja; različitim vrstama nasilja na internetu; kulturni kontekst i rodnu dimenziju viktimizacije na internetu; različite oblike nasilja nad ženama na internetu; specifične karakteristike viktimizacije žena na internetu i percepciju sprečavanja viktimizacije žena na internetu u kontekstu širenja rodno osetljivih društvenih normi i vrednosti kroz pravno normiranje i socijalizaciju ženskih prava.

Psihološki aspekti razvoja deteta značajni za sudski postupak

Dr Ivana Milosavljević-Đukić

Prihvatišta za urgentnu zaštitu zlostavljane dece pri Centru za zaštitu odojčadi, dece i omladine u Beogradu i Visoka škola socijalnog rada u Beogradu

Bojana Tankosić

Ustanova za decu i mlade Dečije selo „Dr Milorad Pavlović“ u Sremskoj Kamenici

Ovaj rad ima za cilj da predstavi psihološke aspekte razvoja deteta koji su od značaja za sudski postupak. Treba uzeti u obzir činjenicu da, kada govorimo o deci, ne govorimo o homogenoj grupi već o različitim razvojnim stadijumima u kojima se pojedino dete nalazi. Deca se razlikuju ne samo po razvojnom periodu čiji su nivo dosegli, već i po različitim sopstvenim iskustvima koja su

čoveka. U istraživanjima je utvrđena veza mindfulness-a sa kognitivnim procesuiranjem sadržaja, emocionalnom regulacijom, empatijom, zadovoljstvom, kao i sa pojavom anksioznosti i straha. Istraživanja su pokazala da što je veći nivo mindfulness-a, smanjuje se stepen anksioznosti i straha. Prema autorima ovih istraživanja mindfulness omogućava pristup u kome se na strah gleda sa otvorenosću, radoznalošću i prihvatanjem, čime se povećava tolerancija na distres i prekida se sa izbegavanjem razmišljanja o negativnim sadržajima. Mindfulness se može dovesti u vezu i sa strahom od kriminaliteta, kao jednog oblika (modaliteta) straha, koji se definiše kao kognitivna i emotivna procena sigurnosti/nesigurnosti i percepcija moguće viktimizacije nekim kriminalnim aktom u budućnosti, ali može da bude i iracionalan. Međutim, pregledom literature nismo uspeli da pronađemo informacije koje bi ukazale na postojanje istraživanja o povezanosti mindfulness-a i straha od kriminaliteta. Predmet ovog rada je istraživanje povezanosti mindfulness-a i straha od kriminaliteta. Glavni cilj je predstavljanje rezultata pilot istraživanja o povezanosti mindfulness-a i straha od kriminaliteta kod studenata Univerziteta u Beogradu. Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 76 studenata dva fakulteta Univerziteta u Beogradu: Fakulteta za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju i Filozofskog fakulteta. U istraživanju je korišćen upitnik, koji se sastojao od pitanja za prikupljanje osnovnih sociodemografskih karakteristika, Petofacetnog upitnika o usredsređenosti na sadašnji trenutak (Five Facet Mindfulness Questionnaire – FFMQ) i ankete o viktimizaciji. Za obradu podataka korišćene su mere deskriptivne statistike i analiza varijanse.

Internet i viktimizacija žena

Prof. dr Natalija Žunić

Pravni fakultet Univerziteta u Nišu, Srbija

Dr Vida Vilić

Klinika za stomatologiju, Niš, Srbija

Predmet rada je rodna analiza viktimizacije žena na internetu. Kako se internet javlja kao svetska mreža, on virtuelnom prostoru daje globalnu dimenziju i povezuje bilo koje dve tačke na planeti kroz cyber prostor. Iz te dimenzije se cyber prostor očitava, istovremeno, i kao socijalni prostor. Naime, internet i društvene mreže posreduju kontinuirani, neograničen, vremenski i prostorno, susret i kontak između korisnika/korisnica. To pretpostavlja da je potencijalno, svako od nas, korisnika i/ili korisnica, meta viktimizacije. Jedna od činjenica, kojom se operiše u istraživanju viktimizacije na internetu, je da anonimnost ohrabruje nasilnike i pojačava nesigurnost kod žrtve. Nalazi ukazuju da seksistički i mizogini stavovi prema ženama na socijalnim mrežama imaju za

---

TEMATSKE SESIJE

Percepcija terapeuta o seksualno zlostavljanim odraslim muškarcima**Dr Abulafia Judith***Ashkleon Academic Koledž i Be'er Ya'akov centar za mentalno zdravlje, Izrael*

Studije koje su se bavile silovanjem odraslih muškaraca fokusirale su se na žrtve i na uticaj koji je zlostavljanje imalo na njih ili, pak, na mitove koji odlikuju ovaj fenomen. Nisu postojale studije koje su ispitivale percepciju terapeuta i uticaj koji je zlostavljanje imalo na njih. Stoga ova studija nastoji da obezbedi primaran odgovor na ovaj nedostatak i ima za cilj da predstavi na koji način terapeuti percipiraju seksualno zlostavljanje punoletnih pacijenata. Studija je obuhvatila osam muškaraca i osam žena terapeuta, koji su lečili odrasle, seksualno zlostavljane muškarce u Izraelu. Terapeuti su učestvovali u polustrukturisanom intervjuu, a strukturisani upitnik je korišćen za ispitivanje stavova terapeuta o seksualnom zlostavljanju tokom 2014. godine, sa ciljem dobijanja šire slike viđenja pacijenata od strane terapeuta i ispitivanja načina na koji pričaju svoje priče. Nalazi ove studije analizirani su putem metoda zasnovane teorije. Analize izjava terapeuta rezultirale su dvema merama pronađenim u vezi zlostavljanja žrtava: jedna je dimenzija kontinuuma – kontinuum koji predstavlja stepen odgovornosti za seksualno zlostavljanje koje terapeuti nameću pacijentima. Ova mera se kreće od punog ili delimičnog okrivljavanja žrtve do optuživanja napadača. Druga je dimenzija fokusa – ova dimenzija ima dve glavne kategorije koje se kreću duž kontinuuma, koji pokazuje stepen uticaja koji zlostavljanje ima na pojedinca: zlostavljanje kao konstitutivni događaj i zlostavljanje kao događaj integrisan u sam životni tok. Pretpostavka je bila da terapeuti, koji su po prirodi svoje profesije upoznati sa istraživačkom literaturom o seksualnoj viktimizaciji i postojećim mitovima, neće ispoljavati isti stav prema žrtvama kao i opšta populacija. Rezultati ukazuju da se terapeuti ipak drže sličnih mitova u vezi muškog silovanja kao i opšta populacija, bez obzira na pol žrtve. Terapeuti nastoje da krive žrtve za zlostavljanje koje su doživeli. Neki terapeuti iskazali su nepoverenje i druga negativna osećanja prema žrtvama. Rodne razlike pronađene su u stavovima između muških i ženskih terapeuta u pogledu žrtava seksualnog zlostavljanja: kod terapeuta muškog pola bilo je prisutvo više mitova o fenomenu silovanja muškaraca nego kod terapeutkinja. Šta više, terapeuti muškog pola imaju tendenciju da muškarce žrtve silovanja smatraju odgovornim. Ovo može biti objašnjeno u Braunmillerovim (1980) konceptu straha od zaraze.

Uvid u svet zlostavljanih ortodoksnih jevrejskih žena koje su živele u skloništu

šest meseci da bi se sprovele neophodne pripreme, odnosno obuke nadležnih profesionalaca i pripreme podzakonskih dokumenata i uputstava. Predmet ovog rada je analiza ranih rezultata u primeni novog Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. Cilj rada je da se ukaže na moguće izazove, kako u primeni Zakona, tako i u odnosu na efekte zaštite i podrške za žrtve nasilja u porodici i drugih krivičnih dela (obuhvaćenih ovim Zakonom). Biće diskutovano nekoliko tema. Jedna se odnosi na izazove u pripremi za primenu Zakona, uključujući uslove za njegovo efikasno administrativno praćenje, te reagovanje u slučajevima nepoštovanja rokova ili opstruiranja primene Zakona. Naglasak je stavljen na nedostatak odgovarajućih podataka i na nemogućnost njihovog povezivanja. Druga tema naglasiće izazove u koordiniranoj saradnji između tri ključna aktera – osnovnog javnog tužilaštva, policije, centra za socijalni rad, ali i drugih predstavnika relevantnih službi, uključujući žrtve nasilja. Treća tema odnosi se na razmatranje izazova u izradi individualnih planova mera zaštite i podrške žrtvama, njihovog sadržaja, učešća žrtava i njihovih zastupnica iz ženskih organizacija, a posebno procene efekata planiranih i sprovedenih mera. Imajući u vidu ograničenja koja dolaze od načina na koji se prikupljaju podaci o primeni Zakona, što utiče na mogućnost valjane i pouzdane analize i zaključivanja, biće istaknuto šta su nužna unapređenja administrativnih evidencija i službenog praćenja primene Zakona, čiji bi periodični izveštaji morali biti javno dostupni.

Tematska sesija 3: Viktimizacija, internet, strah od kriminaliteta i zaštita dece u sudskom postupku

---

Povezanost usredsredene svesnosti (mindfulness-a) i straha od kriminaliteta kod studenata Univerziteta u Beogradu**Prof. dr Vesna Nikolić-Ristanović***Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Univerzitet u Beogradu i Viktimološko društvo Srbije, Srbija***Bejan Šaćiri***Viktimološko društvo Srbije, Srbija*

Pojam usredsredena svesnost (mindfulness) se definiše na mnogo načina. Prema jednoj definiciji mindfulness je nepristrasno stanje svesti sa pažnjom usmerenom prema vlastitom iskustvu ili prema okolini u sadašnjem trenutku. Druga definicija glasi da je mindfulness psihološko stanje svesti i praktičan način za pojedince da budu sposobni za procesuiranje informacija. Prema najčešće korišćenoj definiciji, mindfulness je čista svesnost o mislima, osećanjima i okolini “sada i ovde”. Mnogobrojna istraživanja ukazala su na značajan uticaj usredsredene svesnosti na kognitivno i emotivno funkcionisanje

ustanova i drugih aktera u sprečavanju nasilja u porodici i zaštiti od nasilja u porodici. Prevencija, pružanje pomoći i osnaživanje žrtava nasilja u porodici su prioritet MUP-a, ali i civilnog sektora. Prilikom postupanja moramo biti profesionalni, izostaviti lična osećanja, uverenja i stavove, a svako lično ili životno iskustvo je važno oruđe da se izgradi kvalitetan odnos sa žrtvom, da ona oseti da je prihvaćena, da može da ima poverenje i da joj se pomogne da izađe iz nasilja. Nastupa se sa mnogo poštovanja prema žrtvi, omogućava joj se potpuna zaštita i pruža adekvatna pomoć u svakom smislu.

Multisektorska zaštita žrtava kroz primenu Zakona o sprečavanju nasilja u porodici

Maja Branković-Đundić

Ujedinjene nacije-Program za razvoj, Srbija

Delovanje Ujedinjenih nacija u Srbiji na prevenciji i zaštiti od nasilja nad ženama u porodici i partnerskim odnosima usmereno je na izgradnju institucionalnog okivira, koji potrebe i prava žrtava postavlja u središte svih intervencija i politika. U partnerstvu sa Vladinim telima, kroz projekat *Integrisani odgovor na nasilje nad ženama i devojčicama u Srbiji II*, posebne aktivnosti Ujedinjenih nacija-Programa za razvoj usmerene su na podršku institucijama u multisektorskoj zaštiti žrtava od nasilja u porodici i partnerskim odnosima kroz primenu Zakona o sprečavanju nasilja u porodici. U radu će biti istaknuti pozitivni aspekti i izazovi u primeni Zakona u praksi, fokusirani na podršku grupama za koordinaciju i saradnju, kao i segmenti insitucionalne zaštite koje je potrebno unaprediti kako bi se obezbedila efikasna i delotvorna zaštita žrtava.

Izazovi u primeni Zakona o sprečavanju nasilja u porodici u Srbiji

Tanja Ignjatović

Autonomni ženski centar, Beograd, Srbija

Vanja Macanović

Autonomni ženski centar, Beograd, Srbija

U novembru 2016. godine usvojen je novi Zakon o sprečavanju nasilja u porodici da bi se odgovorilo na potrebu prevencije nasilja i unapredili koordinacija i saradnja, odnosno odgovornost nadležnih službi. Zakon je svojim rešenjima trebalo da ispuni deo standarda koje postavlja Konvencija Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja prema ženama i nasilja u porodici, a koju je Srbija ratifikovala krajem 2013. godine. Primena Zakona je odložena

Prof. dr Mally Shechory-Bitton

Odeljenje za kriminologiju, Univerzitet Ariel, Izrael

Veliki broj istraživanja je pokušao da objasni fenomen intimnog partnerskog nasilja. Međutim, malo istraživanja je bilo posvećeno intimnom partnerskom nasilju među zlostavljanim ženama u tradicionalnim i/ili verskim društvima. Ovo istraživanje je razvijeno kako bi se popunila ta praznina. Koristeći mešoviti metod za analizu sadržaja, intervjuisali smo 88 ultra-ortodoksnih Jevrejki, koje su preživele zlostavljanje od strane svojih supruža i izabrale da nađu utočište u jedinom skloništu u Izraelu koje je namenjeno isključivo za religiozne žene. Ove žene dolaze iz jedne vrlo specifične populacije. Jevrejska ortodoksna zajednica je tradicionalno društvo, koje je podeljeno, po izboru, kako u društvenom, tako i u geografskom smislu. Shodno tome, postoji snažna tendencija da se problem zlostavljanja rešava privatno i znanje o zlostavljanju u ovom kontekstu u Izraelu je vrlo slabo. Ovo istraživanje je bilo fokusirano na ispitivanje okolnosti u kojima su žene bile pre nego što su stigle u sklonište, njihovu percepciju skloništa, njihova iskustava dok su bile u skloništu i okolnosti nakon što su napustile sklonište. Posebna pažnja posvećena je vezi između socijalne podrške, posttraumatskog rasta (PTS) i posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP). Većina žena izrazila je visok nivo zadovoljstva boravkom u skloništu (vezano za odnos zaposlenih u skloništu, atmosferu, terapiju i odnos prema njihovoj deci). Nije pronađena veza između posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP) i posttraumatskog rasta (PTS). Međutim, pronađene su pozitivne korelacije između socijalne podrške i posttraumatskog rasta (PTS). Biće diskutovane teorijske i kliničke implikacije ovih nalaza.

Uloga žrtve u procesu medijacije u krivičnom postupku u Izraelu: Uporedni aspekti

Dr Beatrice Coscas-Williams

Pravni fakultet, Bar-Ilan Univerzitet, Izrael

Medijaciju u krivičnom postupku Evropska unija definiše kao "traganje, pre ili u toku krivičnog postupka, za rešenjem prihvatljivim za žrtvu i učinioca krivičnog dela, uz posredovanje treće, kompetentne osobe". Sa druge strane, u Izraelu termin "Medijacija u krivičnom postupku" (Gishur Plili) ima drugačije značenje i ne uključuje žrtvu. U izraelskom krivičnom postupku medijacija u krivičnom postupku se sprovodi pre suđenja, a žrtva nije prisutna. Sastoji se od dijaloga između tužioca, koji predstavlja državu, i optuženog, pred sudijom koji ima ulogu posrednika. Prema mišljenju izraelskog Vrhovnog suda, učešće žrtve

moglo bi da oteža pregovaranje pre suđenja i ugrozi slobodnu diskusiju između optuženog i tužioca o složenim i osjetljivim pitanjima. Suprotno ovom gledištu, nekoliko američkih i evropskih država promovisalo je pravo žrtve da aktivno učestvuje u pregovorima pre suđenja (na primer, tokom faze pregovaranja o krivici ili tokom saslušanja pre glavnog pretresa). Mogućnost da žrtve govore o povredi prouzrokovanoj krivičnim delom, u ranoj fazi krivičnog postupka i pred sudijom, može doprineti njihovom psihološkom ozdravljenju i može da ih zaštiti od sekundarne viktimizacije. Međutim, jedna od glavnih karakteristika adversarijalnog sistema, kakav je u Izraelu, je da žrtva nije stranka u krivičnom postupku. Međutim, druge zemlje koje dele slične karakteristike krivičnog pravosuđa uspele su da integrišu žrtve u pregovore u pripremnom postupku bez pretnje po adversarijalni sistem. Izrael je relativno mlada država (osnovana 1948. godine) i kao takva i dalje razvija svoj pravni sistem. Istovremeno, njena pravna tradicija zasniva se na složenoj istoriji. U radu će se razmotriti da li na Izrael mogu uticati različite perspektive koje se koriste u drugim zemljama. Fokusirajući se na specifičnost izraelskog pravosudnog sistema, diskutovaće se o potencijalnom doprinosu uporednog prava u cilju poboljšanja postojeće situacije za žrtve.

Tematska sesija 2: Primena Zakona o sprečavanju nasilja u porodici u Srbiji

---

Javni tužilac i zaštita žrtava nasilja u porodici u Republici Srbiji

Gorjana Mirčić-Čaluković

Zamenik javnog tužioca upućena u Ministarstvo pravde Republike Srbije, Srbija

Normativni okvir Republike Srbije daje značajnu ulogu javnom tužiocu, kao državnom organu, u procesu zaštite žrtava nasilja u porodici i uopšte nasilja nad ženama. Mnogi zakoni daju tužiocu instrumente da reaguje i pruži zaštitu oštećenima. Posebnim zalaganjem Ministarstva pravde u procesu donošenja Zakona o sprečavanju nasilja u porodici stvoreno je novo polje delovanja za javnog tužioca. Ovim zakonom licima oštećenim krivičnim delom Nasilje u porodici dat je status žrtve, a taj status imaju i oštećene koje su žrtve krivičnog dela Proganjanje, Polno uznemiravanje i drugih krivičnih dela, koja su uglavnom vrše prema ženama i devojčicama. Zakon o sprečavanju nasilja u porodici javnom tužiocu, kao organu gonjenja, nameće novu - preventivnu ulogu, tako da on može da preduzima određene mere i u situacijama kada nije izvršeno krivično delo, dakle i onda kada samo postoji neposredna opasnost od njega. Uz ova nova, kao i već postojeća zakonska rešenja, javni tužilac je postao stub sveobuhvatne zaštite žrtava. U cilju što bolje implementacije Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, Ministarstvo pravde je aktivno učestvovalo i

preduzelo niz aktivnosti kroz kampanju i sajt „Isključi nasilje”, kroz aktivnu podršku javnim tužiocima u radu Grupa za koordinaciju i saradnju i praćenje primene zakona. Polazeći od toga, ovaj rad ima za cilj da predstavi mesto i ulogu javnog tužioca u zaštiti žrtava nasilja u porodici u Republici Srbiji, i to prema odredbama Zakona o sprečavanju nasilja u porodici.

Policija i zaštita žrtava nasilja u porodici u Republici Srbiji

Stana Pantelić

Ministarstvo unutrašnjih poslova RS, Uprava kriminalističke policije, Srbija

U Upravi kriminalističke policije, Službi za suzbijanje kriminala, 2016. godine je formirano Odeljenje za prevenciju i suzbijanje nasilja u porodici. Osnovni zadaci i ciljevi ovog Odeljenja su da prati, analizira i koordinira rad na utvrđivanju činjenica u slučajevima težih oblika krivičnog dela nasilja u porodici i krivičnih dela izvršenih između članova porodice na teritoriji 27 policijskih uprava u Republici Srbiji. Ovaj rad ima za cilj da predstavi dosadašnji rad Odeljenje za prevenciju i suzbijanje nasilja u porodici i ukaže na mesto i ulogu policije u zaštiti žrtava nasilja u porodici. U periodu od 1. januara do 13. novembra 2017. godine izvršeno je ukupno 5802 krivična dela nasilja u porodici (član 194 Krivičnog zakonika RS). U navedenom vremenskom periodu, po nalogu nadležnog tužioca, zadržano je ukupno 1461 lice za krivična dela izvršena u okviru porodice. Vlada Republike Srbije je usvojila Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, koji je počeo da se primenjuje 1. juna 2017. godine. Od početka primene Zakona do 31. oktobra 2017. godine, od strane policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova na teritoriji Republike Srbije izrečeno je ukupno 9649 hitnih mera, od čega 3140 mera privremenog udaljenja učinioca iz stana i 6509 mera privremene zabrane učiniocu da kontaktira žrtvu nasilja i prilazi joj. U MUP RS je izrađena aplikacija za prikupljanje podataka, koju predviđa Zakon o sprečavanju nasilja u porodici, a koja će biti jedinstvena na nivou Republike Srbije. Testiranje aplikacije je započeto u 27 policijskih uprava na nivou Srbije, radi utvrđivanja njene adekvatne primene i izrade uputstva o popunjavanju aplikacije. Planirano je da aplikacija započne sa radom početkom 2018. godine. Takođe, 439 policijskih službenika je obučeno za primenu novog Zakona o sprečavanju nasilja u porodici, a krajem septembra 2017. godine započeo je drugi ciklus obuke za još 450 policijskih službenika na Kriminalističko-policijskoj akademiji, po planu i programu Pravosudne akademije. U toku je realizacija aktivnosti u okviru projekta koji podržava i sprovodi UNDP „Integrirani odgovor na nasilje nad ženama i devojčicama u Srbiji“. Najzad, važno je istaći da je u julu 2017. godine Vlada Republike Srbije osnovala Savet za suzbijanje nasilja u porodici, koji treba da osigura poboljšanje koordinisanja nadležnih državnih organa,